

Kaitseliidu taasasutamise 20. aastapäeva mälestuskivi.

Väike, kõrvaline Järvakandi alev sattus 20 aastat tagasi olema see paik Eestis, kus punaimpeeriumi lõpliku lagunemise eel 17. veebruaril 1990 isamaalised mehed ja naised kokku tulid ning impeeriumimeelsete hoiatustest-ähvardustest hoolimata sõjaeelsel ajal Eesti ühiskonnas väga kaalukaid ülesandeid täitnud Kaitseliidu taasasutatuks kuulutasid.

Kaitseliitlased Järvakandis

Vestlevad Lagedi sõjamuuseumi omanik Johannes Tõrs ja kindrallleitnant Ants Laaneots.

Noor Rapla kaitseliitlane oma pojaga Järvakandis.

Nüüd, mil Eesti Vabariik on juba ammu nii Euroopa Liidu kui ka NATO täieõiguslik liige, koguneti taas talvisesse, õdusasse Järvakanti, et mõtestada kahe aastakümne vältel saavutatut.

Kohal olid president **Arnold Rüütel**, Riigikogu esimees **Ene Ergma**, kaitseminister **Jaak Aaviksoo**, kaitsejõudude juhataja kindrallleitnant **Ants Laaneots**, Kaitsepolitsei juht **Raivo Aeg** jt ametlikud isikud.

Järvakandi kultuurihalli ette avaneva väljaku veerde on püstitatud Kaitseliidu taasasutamise meenutamiseks soliidne mälestuskivi, mille avamise eel kõnelesid Kaitseliidu ülem kolonelleitnant **Raivo Lumiste** ning Järvakandi vallavanem **Mart Järvik**.

Järgnes pidulik kõnekoosolek kultuurihalli saalis. Kindrallleitnant Ants Laaneots avaldas kaitseliitlastele tunnustust nii riigi kaitsevõime tõstmisel kui ka elanikkonna, eeskätt noorsoo isamaalisel kasvatamisel tehtu eest. Kindrali ettekandest jäi kõlama, et Kait-

seliidu arendamisel on taasiseseisvunud Eestis lähtunud erinevatest põhimõtetest. Nüüdseks on kõrvale jäetud arusaam, nagu peaks Kaitseliit kujutama endast mingit täiesti eksterritoriaalset ehk üleriigilist mobiilset organisatsiooni, mida vajaduse korral rakendatakse üleüldiste, kogunisti mobiilsete ülesannete täitmiseks kord ühes, siis jälle mõnes teises piirkonnas. Nüüd on jõutud praktilisema tõdemuseni, et Kaitseliit peab tuginema eeskätt kohalikule kodanikkonnale ja lahendama kohapealse eluga seostuvaid ülesandeid riigikaitse tugevdamise üldkontekstis. Tähtsal kohal on endiselt töö noortega — nende väljaõpe ja maailmavaateline kujundamine. A. Laaneots nentis, et Kaitseliitu kuulub praegu 20 000 inimest (koos Naiskodukaitsega). Meenutan, et sõjaeelses Eestis oli Kaitseliidus rohkem kui 70 000 inimest.

ANTS TAMME
 Autori fotod

Uudiseid Läänemaalt

Läänemaal on kenaks kombeks saanud aasta parimaid kultuuriinimesi kultuuripärl nimetusega austada. Sellega kaasneb ligi 30 000 krooni suurune preemia.

Nimetusele “Kultuuripärl 2009” esitati seekord rekordarv kandidaate — 11, neist 4 hinnati võrdväärseks. Komisjon valis nende hulgas Haapsalu salli raamatu koostajad **Aime Edasi** ja **Siiri Reimanni**. Kuigi raamat on mõeldud peamiselt asjahuvilistele, kadus eestikeelsest variandist esimene tiraaž kui tilk vett kerisele. Raamatut müüdi ka Soomes, Austrias, Saksamaal ja huvitaval kombel kõige edukamalt Jaapanis. Ei aidanud muu, kui tuli välja anda lisatiraaž ja raamatu ingliskeelne variant.

Kaitseliidu Lääne malevat tabas raske kaotus — manalateele

lahkus maleva auliige Olaf Taru. Eruleitnant Olaf Taru elutee lõppes vaid mõni nädal enne kaheksakümne viiendat sünnipäeva. Sõjaväelase perekonnast pärit Olaf Taru pidi kannatama stalinlikke repressioone, kuid säilitas elujaatava hoiaku oma päevade lõpuni. Teda on autasustatud V klassi Kotkaristi, II ja III klassi Valgeristi, Kaitseministeeriumi Teeneteristi ning paljude teiste autasudega.

Eakate Hooldekodu OÜ plaanib Läänemaal Martna vallas Lähtrus ümber ehitada praegu tühjalt seisva kahekorruselise 12 korteriga elumaja. Pärast ümberehitamist saaks sellest hooldekodu 70–90 eakale inimesele. See on kasulik ka vallale, sest siin saaks tööd 50–60 inimest. “See on vallale suur õnn,” rõõmustab Martna vallavanem Tiiu Aavik, “sest on lubatud tööle võtta esmajärjekorras kohalikke.”

ÜLO SAIN

Voldemar Kuslap.

Pärnakad kontserdil.

Salme Leas.

Pidupäevakontsert Pärnus

Juba mitu kuud tagasi helistas mulle kauaaegne Pärnu kultuuri-töötaja ning sealse Pensionäride Liidu endine juht Salme Leas ning küsis, kas mul oleks võimalik Voldemar Kuslap vabariigi aastapäeva eel, 21. veebruaril Pärnusse laulma kutsuda. Et Pärnu teatrihoone olevat sel päeval eakate käsutuses ja V. Kuslapit polevat ammu Pärnus esinemas kuuludki.

Videviku toimetajana olen varemaltki ka väljaspool Tallinna pensionäridele kultuurilist meelelahutust korraldanud, väärt laulumehe V. Kuslapi telefoninumber oli mul märkmikus alles — ja nõnda see kontsert teoks sai.

Kogenud laulja suutis seekordki asjatundlikkuse poolest tuntu-

Pärnu publiku südamed kohe üles sulatada ning kuulajale muusikarõõmu pakkuda nii laiemalt tuntud levilaulude, rahvusliku liikumise ajalooga seotud igihaljaste viiside kui ka operetikklassika varamusse kuuluvate helindite näol. Igapidi omal kohal olid ka päevakohased värivalikud Mats Traadilt, Kalju Lepikult ja Doris Karevalt. Pärnakad jäid Voldemar Kuslapi esinemisega täiesti rahule.

Videviku toimetajana ning kontserdi ühe korraldajana sain minagi mõneks minutiks sõna. Et ma mulle võimaldatud minuteid just kurjasti ei kasutanud, ilmselt sellestki, et pärastpoole tulid kaks soliidset daami mind Videviku vastu huvi äratanud kõne eest tänama

— nad ütlesid, et liituvad nüüdsest kindlasti Videviku lugejate sõbraliku seltskonnaga.

ANTS TAMME

Pärnus oli Videvikul hea minek. Huvi tundi ka lehte tutvustavate trükiste vastu.

Autori fotod

VIDEVIKU KEVADKONTSERT

Salme Kultuurikeskuses
 pühapäeval, 18. aprillil kell 13

VELLO ORUMETS

50 aastat laval

Piletite kollektiivtellimused ja müük Videviku toimetuses
 (Paldiski mnt 36 A, tel 672 0985) E – N kell 10 –16.
 Hind 70 kr.

Videvik

Asutatud 1990

Tööl kauem, pensionile hiljem?

Riigikogu sotsiaalkomisjon arutas 8. veebruari istungil valitsuse algatatud riikliku pensionikindlustuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 652, millega valitsus soovib tõsta pensioniiga aastaks 2026 nii meestel kui ka naistel 65. eluaastani. Eelnõu tutvustamise au kuulus sotsiaalminister Hanno Pevkurile, komisjoni istungil osalesid ka Tallinna Ülikooli Sotsiaaltöö Instituudi direktor professor Lauri Leppik ja Sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse osakonna pensionipoliitika juht Vilja Kuzmin. Möödunud nädalal juba Riigikogu ette jõudnud eelnõu esimesel lugemisel nimetas sotsiaalminister Hanno Pevkur põhjuseks, miks olevat vaja pensioniiga tõsta, eelkõige seda, et tööealiste elanike arv kahaneb, aga vanaduspensionäride arv kasvab. Pensioniea tõstmine kahe aasta võrra tähendaks pärast 2026. aastat 15 000 – 20 000 täiendava töötaja olemasolu, mis aitaks leevendada tööealise elanikkonna vananemisest tekkivat tööjõupuudust. Kui seadus vastu võetakse, puudutaks see ennekõike praegusi kuni 50-aastaseid inimesi. 50–56-aastased inimesed, kelle pensioniiga saabub aastatel 2017–2026, satuvad üleminekuperioodi, kus tööiga pikeneb kolme kuu võrra aastas. Täna üle 56 aasta vanad inimesed läheksid pensionile praegu kehtiva korra kohaselt. Pensioniea tõstmise ettepaneku tegemisel olevat arvestatud muuhulgas seda, et prognooside kohaselt peaks meie inimeste keskmine eluiga tõusma 2060. aastaks 83 aastani, nii et kui nüüd jääb pensionile 63-aastane mees ning ta saab pensionipõlve nautida keskmiselt 13,4 aastat, siis aastal 2026 jääb pensionile 65-aastane mees ning ta saab pensionil olla keskmiselt 13,9 aastat. Kui 63-aastane naine on praegu pensionil keskmiselt 13,4 aastat, siis tulevikus võiks 65-aastane naine nautida pensionäripõlve ligi 20 aastat. Alternatiivid sellisele stsenaariumile oleksid ministri sõnul maksukoormuse tõstmine, pensionide vähendamine või tuntav immigratsioon.

Jaak Aab, sotsiaalminister aastatel 2005–2007, küsis praeguselt sotsiaalministrilt, kas ikka on tarvis minna kõigepealt pensioniea tõstmisele, kui on ka teisi pensionisüsteemi muutmise võimalusi. Teine keskerakondlane Marika Tuus ütles, et tegelikult võime seda pensioniiga tõsta sinnamaani, kus keegi enam selleni ei elagi. Ja kolmas keskerakondlane Heimar Lenk juhtis tähelepanu selle valitsuskoalitsiooni tavale võtta seadusi reeglina vastu avalikkusega nõu pidamata — nii oli see töölepinguseadusega, nii oli pärimisseadusega. Miks pensioniea tõstmisega seoses ei ole tehtud üldrahalikku küsitlust või vähemalt sotsioloogilist uuringut?

Minister väitis, et pensioniea tõstmise arutelu on avalikkuse silme all käinud vähemalt pool aastat ning pensionäride ühendus, ametiühingud ja tööandjate esindused on olnud diskussioonidesse kaasatud. Riik on igati soosinud seda, et vanemaealised saaksid tööhõives osaleda, meie pensionäride tööhõivemäär on Euroopa Liidus teisel kohal, ütles Hanno Pevkur.

Eiki Nestor, sotsiaalminister aastatel 1999–2002, ütles, et meil puudub tööpensioni süsteem eraldi väljateenitud aastate ja tervistkahjustavate tingimuste eest, samuti puudub tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustus. Pensioniea tõstmise suurendab jätkusuutlikkust umbes 5–10 % ning tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse ning tööpensioni süsteemi puudumine põhjustab praegu kulutusi vähemalt 17 % pensionikindlustuse kogukuludest. Ta tegi ettepaneku töötada välja paindlik pensionile mineku mudel, mis arvestaks inimese vanust, tervist ja seda, kas tal on hetkel tööd ja mis ta palk on. See kõik oleks palju mugavam nendele inimestele, kes pensionile lähevad.

Mai Treial (Eestimaa Rahvaliid) ütles, et kriisilukord on tekitanud mõttevahetuse pensionide kärpimisest, pensioniea tõstmisest, üldse järjekordsest sotsiaalkulude piiramisest. Kui kõik need protsessid käivitada, siis jääbki vaid küsida, kas meie riik, tema majandus, tema rahvastik on jätkusuutlikud või mitte. Inimesi tuleb hoida, mitte viimse piirini ära kurnata. Suur osa meestest ei ela juba praegu pensionieani, nende eluiga pole viimase 50 aasta jooksul peaaegu üldse tõusnud, samas kui Soome meeste eluiga on sama ajaga kasvanud 12 aastat, Rootsis 14 aastat.

Marika Tuus esitas Keskerakonna seisukoha, et pensioniea tõus tuleks siduda oodatava eluea pikenedamisega, nagu seda teeb enamik Euroopa riike. Võiks kaaluda ka lese pensioni sisseseadmist, sest pärast leseks jäämist toimub naiste elustandardis väga järsk langus. Pension ei ole riigi ja tänase noore põlvkonna kingitus, vaid oma vaevaga väljateenitud vanaduspuhkus. Ka Rahvaliidu fraktsioon tegi ettepaneku, et seaduseelnõu 652 tuleks esimesel lugemisel tagasi lükata. Sedasama meelt olid ka sotsiaaldemokraadid.

Kui kolme fraktsiooni ettepanek hääletusele pandi, oli selle poolt 41 Riigikogu liiget, vastu 44 Riigikogu liiget, seega jäi seaduseelnõu menetlusse. Vastavalt kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 4. märts. Ootame ära, mida riigikogulased vajaduse kohta pensioniiga tõsta lähinädalatel täiendavalt poolt või vastu ütlevad.

PEETER MAIMIK

Eakal inimesel, kes on kas olude sunnil, tervise pärast või lihtsalt iseenda otsuse põhjal tööl käimise lõpetanud, tekivad sageli omamoodi probleemid. Ta on harjunud eluaeg hommikuti välja ruttama, päevatöö järel tagasi koju tõttama, ja nüüd, mil ometi võiks hommikuti rahulikult kodus kohvi juua ja toimetada, on hoopis südames rahutus, õõnes kahjutunne, et pole enam kuhugi kiirustada. Läheb aega, enne kui seni põhiliselt töötegitjana elanud inimene taipab, et tema aega võib vanas eas sisustada miski muu, näiteks meeldiv harrastus nagu käsitöö või perearsti soovitatud järjekindel liikumine, kas siis võimlemine, tantsimine, ujumine. Ja läheb veelgi aega, kuni inimene avastab sellisteks tegevusteks enesele sobiva koha — pensionäride päevakeskuse või sotsiaalkeskuse. Esimest korda sellisesse majja maad kuulama minek nõuab ehk omajagu julgust, sest nii mõnegi aastates inimese enesehinnang võib olla mitmesugustel põhjustel üpris madalale langenud. Just sellepärast on hea, kui päevakeskuses valitseb sõbralik vaim, mis siia esmakordselt tulnud eemale ei peleta.

Nii astus pärast kõhklusit Mustamäe Sotsiaalkeskusse sisse ka juba mõnda aega töölt eemale jäänud naine. Sõbralikult juhatati ta teadetetahvli juurde, kus oli üleval nii huviringide nimekiri kui ka mitmesuguste teenuste loetelu. Tulijat huvitas eriti rahvatantsuring. Et parasjagu olidki rahvatantsijad koos, soovitati asjahuvilisel nende treeningut pealt vaatama minna. Otsus kaasa lüüa või mitte jäi loomulikult tema enda teha, kuid ta veendus kohe, et on siia oodatud.

Iseloomulikud jooned

Kuigi pealinna eakate keskustes on, nagu juba öeldud, põhimõtteliselt tegutsemisvõimalused samad, on igaüks neist siiski erinev. Mustamäe Sotsiaalkeskust iseloomustavad ruumikus, mitmed klubid, head võimlemisvõimalused ja suurepärane oma köök, samuti huviringidest osavõtu suhteliselt madalad, lausa vaid sümboolsed tasud. Ruumikuse annab see, et eakate käsutuses on kogu endine lasteaed oma alumise korruse peosaali ja ülemise korruse nn peegelsaaliga. Klubidest tegutsevad Rukkilill, vabadusvõitlejate klubi, endises Kommunaaris ja 15. Kutsekoolis töötanute klubid. Võimlemas

Enne sotsiaalkeskuse pere tegemistega liitumist töötas Milli Vettus 45 aastat meditsiiniõena. Juba viiendat aastat mõõdab ta keskuses soovijatel vererõhku.

ASSE SOOMETSA fotod

— Videvik —

MTÜ Ajaleht Videvik

Paldiski mnt 36A, 10612 Tallinn.

Tel ja faks 672 0986, e-post: videvik@videvik.ee

Videvik internetis: http://www.videvik.ee/

Trükk: PRINTALL.

Väljaandja ja toimetaja **Ants Tamme (672 0986)**, asetoimetaja **Imbi Jeletsky (672 0985)**. Vanemtoimetaja **Asse Soomets**, erikorrespondent **Liina Kusma (672 0985)**.

KORRESPONDENDID: Avinurmes **Elle-Vaike Kiik** (53 307 756), Elvas **Jaan Kappo** (745 6062), Haapsalus **Ülo Sain** (53 320 436), Halingal **Vambola Lillemäe** (53 993 790), Kolgal **Vello Pae** (607 7261), Kuressaares **Enda Naaber** (511 6419), Kärdlas **Endel Saar** (469 1067), Põlvas **Enn Esko** (799 5779), Pärnus **Mait Murumets** (443 7292), Raplas **Juhan Märjama** (506 1142), Tartus **Heldur Jõgioja** (749 9242), Võrus **Liina Valper** (782 3522).

Kaastööle lisada autori nimi, isikukood ja postiaadress. Toimetuse kaastöid ei retsenseeri ega tagasta. Pretensioonidega lehe kohaletoimetamise asjus pöörduda Eesti Posti kohaliku kontoris.

Larissa Kauri juhendatavas mälu treeningus.

Igal eakate keskusel on oma nägu

käib rohkem kui sada eakat. See suur arv tähendab, et keskus on leidnud väga häid juhendajaid. Omapärane harrastus on šoutants, millega on esinetud ka hooldekodudes ja mujal, süstides vaatajatesse elurõõmu ja äratundmist sellest, et ka eakad suudavad hea tahtmise korral tipp-tasemel liikuda.

Kuuendat aastat käib võimlemas ja seniioritantsuringis õismäelane Niina Platonova. See eakas naine tuleb kodunt Mustamäele ikka jala, olgu ilm milline tahes. Ta ütleb, et on noorest peale olnud painduv ja armastanud võimelda, ka ujuda ning ei taha nüüdki alla anda. Ta on kannatanud seljavalu, haiget on teinud ka põlved, kuid nagu ta ütleb, annavad hädad tema energiale alla.

Pärast võimlemist võib mõõduka tasu eest duši all käia. Mis aga seda sotsiaalkeskust teistest veelgi esile tõstab, on hea leiliga ruumikas tunnisau. Seda teenust kasutatakse usinalt, eriti nüüd, talvel. Paljudel eakatel on saunas vaja abistajat, mis on mõistetav. Sauna võib tulla ka koos perega.

Sotsiaalkeskuses käijad hinda-

vad ka võimalust osaleda kas eesti- või venekeelses mälu treeningus. Tavaliselt on õppeklass huvilisi täis ning tehakse hoolikalt märkmeid.

Sotsiaalkeskus kui suhtlemiskoht

Tihtilugu soovitab perearst eakal inimesel mõõta teatud kindla aja jooksul vererõhku, et siis tulemuste põhjal järeldusi teha. Sellepärast on sotsiaalkeskuses käijatel hea meel, et seal on võimalik vererõhku mõõta. Liiatigi teeb seda oskaja inimene, 45 aastat meditsiiniõena töötanud Milli Vettus. Milli Vettus räägib, et tuli viis aastat tagasi pensionile jäänuna siia võimlema ja et parasjagu oli tarvis kedagi seda tööd jätkama, andis ta oma nõusoleku. Aastate jooksul on Milli Vettusel kogunenud sotsiaalkeskuse tegevusest mitmeid tähelepanekuid. Näiteks tullakse siia sageli lihtsalt teistega suhtlema. Inimesed, kes on üksi jäänud, tahavad eriti eakaaslastega elu üle mõtteid vahetada ja sotsiaalkeskuses on selleks õige koht. Kas või vererõhku mõõtma tulnuna oma järjekorda oodates. Ka ütleb Milli Vettus, et just sellel hooajal on sotsiaalkeskuse ning selle teenused ja huviringid üles leidnud senisest rohkem venekeelseid inimesi.

Et siin saab taskukohaste hindadega juuksuri juures käia, maniküüri ja pediküüri teha lasta, pole teiste eakate keskustega võrreldes midagi erilist. Samuti on tavalised lauluklubi, head nõu andev käsitööring, arvutiõpe. Küll aga peetakse linna parimaks siinset oma kööki, eriti seal keedetud suppe. Suppi ja praadi süüakse kohapeal, aga ostetakse meelsasti ka koju kaasa. Samuti viiakse siit sooja toitu koju linnaosa abivajajatele.

Mustamäe eakad armastavad väga ekskursioonidel ja teatris käia. Käiakse lähedal ja kaugel. Nii näiteks jaanuarikuu lõpus Rakvere uues spaas, veebruari alguses Kuressaare kloostris, kuu lõpus Pärnus Endla teatris ja märtsi alguses giidiga ekskursioonil Niguliste kirikus. Muidugi mõjuvad kõik käigud eakatele väga värskendavalt, sest annavad uusi elamusi.

ASSE SOOMETS

Narva Eesti Maja toimetamised

Kindlasti on neid, kes teavad, aga on ka neid, kes veel ei tea, et Narva linnas on Narva Eesti Maja. Et siin praktiliselt puudus koht, kus eesti asja ajada ja eesti keeles suhelda (peale Narva Eesti Gümnaasiumi muidugi), siis loodi 5. mail 1999. aastal mittetulundusühing Narva Eesti Maja ehk NEM.

Narva Eesti Maja korraldab mitmesuguseid üritusi. Oleme külastanud Jõhvi Kontserdimaja, käinud ekskursioonidel, tähistanud rahvakalendri tähtpäevi ja teinud muudki huvitavat.

Iga hooaeg algab meil mihkli-päevaga. Sellele üritusele tuuakse omavalmistatud hoidiseid, salateid peolaua tarvis ja küpsetisi. Kõikidele roogadele on lisatud retsept. Kõik kohalviibijad maitsevad hõrgutisi ja hindavad neid. Kõige rohkem punkte saanud “kokkajaid” tunnustatakse meenetega.

Isade- ja mardipäeva peame koos. Siin domineerivad igasugused sportlikud mängud. Isad on väga tragid osalejad. Kevadel, emadepäeval, on au sees loomulikult

emad ja vanaemad. Neile esinevad õpilased.

Üks väga armas üritus oli väike sügisball. Ball toimus Hermannii linnuse restoranis. Tantsude vahel ajal lugesid gümnaasiumi õpilased armastusluulet.

Ka karnevalist võeti aktiivselt osa. Väga rahvarohked olid vastlapäev, tõrvikutega jürijooks ning aastalõpupidu.

Narva Eesti Maja korraldab igal sügisel Narva Garnisoni kalmistul koristustalgud. Pärast on teelaud pirukatega ja lõpuks lähevad õpilased lasketiiru laskevõistlust pidama.

Oodatud on iga-aastased hõimupäevad. Siis on külastanud meid hõimukaaslased Venemaalt. Meile esinetakse ja räägitakse oma rahvakommetest. Koos tantsime ja laulame. Need kohtumised on alati olnud väga südamlikud.

Meil on oma rahvatantsurühm *Värtnad*, kuhu kuulub kaksteist naist. Tantsijaid juhendab endine kooliõpetaja Aime Kala. Kui tantsud tantsitud, siis võib jääda

Rahvatantsuansambel *Värtnad*. Juhendaja Aime Kala (tagareas keskel), akordioniga Mart Pung.

kohvi jooma ja mokalaata pidama.

Iisaku Muuseumi Sõprade Selts viis jaanuaris läbi kursuse käsitööhuvilistele, kus õpetati punuma rahvuslikke paelu ja vöösid. Soovijaid oli nii palju, et lähiajal tuleb seda kursust korrata.

Hooaja lõpetame alati juunis Vana-Narva päevadega. Siis sõidavad meile külla endised narvakad. Külalastakse linna vaatamisväärsusi, oma endisi kodukohti ja omaste kalmusid. Päev lõpeb meeleoluka õhtuga.

Meil on tihe koostöö kooliga. Tihti osalevad ja aitavad meil üritu-

si läbi viia Narva Eesti Gümnaasiumi õpilased. Eriti tublid on praegused abiturientid ja õpetaja Edith Johanson.

Kõige aktiivsemad on meie eakad inimesed. Nemad osalevad rahvatantsus, viibivad kõikidel üritustel ja tulevad lagedale mitmesuguste huvitavate ettepanekutega.

Asja oli vastlapäev, siis sõitsime Narva lähistele Laagnale liugu laskma ja pärast oli *Vanatares* hernesupi söömine ning muljetamine kamina ees.

SILVIA ILMENSKAJA

Vabadusristimehe vaim elab edasi

Tänavune talv paksu lumevaiba ning kõva külmaga jääb kauaks meelde. Enam pole vaja tõelise talve näidet mälusoppidest otsida, prisked üüriarved, küttepuude kulu jm olmeprobleemid kinnitavad talve tõelisust. Minule jääb selle talve külm jaanuar meelde ka ühe kurva sündmuse poolest — igaveseks lahkus meie hulgast hea tuttav, mõnus vestluskaaslane **Valter Herne** (1926 – 2010).

Olin teda näinud pea kolm aastakümnet, kui kooliõpetaja Hulda Herne abikaasa pärast päevatööd piimakombinaadis oma aiamaal või puukuuri juures toimetas, midagi meisterdas. Loodus oli talle andnud rahuliku ja tasakaaluka olemise ning kõik tema tööd said tipp-topp tehtud.

Tõeliselt tuttavaks saime temaga alles kümmekond aastat tagasi, kui kogusin materjale Põlvamaaga seotud Vabadusristi kavaleride kohta. Valter Herne võttis ise minuga ühendust ja teatas, et tema isa, Eduard Herne, oli üks neist Eesti Vabariigi kõrge autasu pälvinud meestest. Koos täitsime vastavad dokumendid tema elu ja saatuse kohta.

Vabadussõja kapralina lõpetanud Eduard Herne sündis 20. aprillil 1894 talupidaja peres. Hariduse sai ta Jaanimõisa algkoolis. Elutarkusi pakkus elu ise. I maailmasõja puhkedes polnud ka Eduard Hernel pääsu, 1915. aastal kutsuti ta Vene väkke. Kui algas Vabadussõda, jätkus Eduardi sõjatee Eestimaa vabaduse nimel. Sõjaväes oli ta

1922. aastani, seega seitse aastat oma parimast noorusajast.

Pärast Vabadussõda tunnistati ka Eduard Herne kõrge autasu Vabadusristi vääriliseks. Sõjasündmuste kroonikas olid tema arukad ja vaprad teod kenasti kirjas. Koos Vabadusristiga anti talle ka mõisamaadest talujagu maad. Tema aga autasumaale, tühjale kohale oma talu rajama ei hakanud, vaid loovutas selle ühele sugulasele. Sugulased pakkusid talle asemele üht talu, kus senise peremehe tervis põllutööle vastu ei olnud pidanud. Nii sai vaprast sõjamehest Eduard Hernest Kangro talu pidaja Suuremetsa külas.

Oma loomult olnud isa Eduard tasakaalukas ja rahulik mees, lõi kaasa põllumajandusega seotud ühistevõrguses, poliitilistes asjades oli ta tagasihoidlik. Suhtes naabrite ja muu külarahvaga oli sõbralik.

Paljude Vabadusristi kavaleride saatuse oli karm: suur osa neist hukati või hukkusid Venemaa vangilaagrites.

Eduard Herne elas oma talus üle sõja-aastad ja kõik valitsuste vahetused. Vanas eas astus kolhoosigi. Ta suri 29. jaanuaril 1986 ja oli üks väheseid Vabadusristi kavaleri, kes elas üle üheksakümne aasta vanaks.

Tema poeg Valter Herne päris oma isalt rahuliku iseloomu, tasakaaluka, kannatliku ja visa vaimu. Piimatööstuse masinate hooldamine ja seadistamine, mis oli tema tööks, nõudis pidevat nuputamist. Armastus aiatööde vastu viis kena suvekodu rajamiseni, kus vanas eas oli aprillist oktoobrini mõnus olla.

Valter Herne oli hea, laialdase silmaringiga vestluskaaslane. Meie vestlused kulgesid sageli alates isiklikest küsimustest, kohalikest probleemidest kuni vabariiklike ja europrobleemideni. Oma elu ja saatuse kohta ütles ta, et ei tahaks jääda haigena või väetina kellelegi koormaks. Et lõpp tuleks äkki... Nii ka juhtus sel jaanuarihommikul.

ENN ESKO

Liive Koppeli kunst Võru kultuurimajas

Võru kultuurimajas *Kannel* asuvas linnagaleriis on Tartu Kunstnike Liidu liikme **Liive Koppeli** juubelinäitus “Astumised ajas”. Kunstniku lemmikud on läbi aastate olnud Eestimaa loodus, lilled ja natüürmort. Seekordki paeluvad pilku kaunid Lõuna-Eesti maastikud suvises roheluses või sügise kirevuses, põllulilled kimbud ja kompositsioonid.

Liive Koppel on sündinud Võru lähedal Väimela Tagakülas 4. veebruaril 1940. aastal. Kunstialase hariduse sai ta Tartu Kujutava Kunsti Koolist, kus õppis maalinist, joonistamist ja kunstipedagoogikat aastatel 1957–1962. Tema kunstnikuks kujunemise rada silutasid tugevad pedagoogid, oma ala tõelised meistrid Albert Anni ja Ellen Polli, Alfred Kongo, Lola Liivat-Makarova, Aleksander Suumann ja Kaljo Polli. Pärast õpin-

Liive Koppel näituse avamisel.

JOOSEP AADERI foto

Koppel tööle Alatskivi keskkooli kunstiõpetajaks. Kui suunamisaeg lõppes, tuli ta kodukanti Võrumaale tagasi. Ligemale nelja aastakümne jooksul, 1960–ndate aastate keskpaigast kuni elama asumiseni Tar-

tusse (2002), töötas Liive Koppel kunstiõpetajana Võru 1. Põhikoolis, huvikojas (endine pioneeride maja) ja kristlikus laste kunstistuudios *Krisepto* ning kunstnikuna tarbijate kooperatiivis, dekooriateljees ja mööblivabrikus. Põhitöö kõrval kujundas Liive Koppel linna kultuurielu kunstinõukogu sekretärina ja kunstiklubi presidendina. Neid ameteid pidas ta ühiskondlikus korras, põhitöö kõrvalt.

Villu Tootsi õpilasena on ta tuttav ka kalligraafiaga. Peale muu on ta saanud religioonalaseid teadmisi Tartu Kõrgemas Usuteaduslikus Seminaris.

Liive Koppel on näitustel esinenud 1970. aastast alates nii Eestis kui ka Soomes, Rootsis, Saksamaal, Lätis ja Venemaal. Hiljuti olid tema maalid väljas Tartu Ülikooli raamatukogus, Lutsu raamatukogus ja Tartu vallavalitsuses ning kolmel viimasel aastal aastalõpunäitustel

Tartu Kunstimajas.

Kümmekond aastat tagasi intervjuus Võru kultuurilehele *Viruskundra* rääkis kunstnik, et tema meelest on Tartu kauneim ja Võru armsaim linn. Oma loomingu näituse “Astumised ajas” nimetuse mõtestab Liive Koppel lahti järgmiselt:

“Olen välistanud oma loomingus kaasajale iseloomulikud ego-tsentrilised närvilised-värvilised appikarjed ning moondunud mõttekuvandid, mille abil elatakse välja oma siseheitlusi ja proteste.

Astumised ajas on veenvalt tõestanud, et Jumala looming, nii flora kui fauna, ei ole vanamoe-line, vaid ajatu ning annab lõputult võimalusi imetlemiseks. Kuid nagu Michelangelo on öelnud: ka kõige täiuslikum kunstiteos saab olla üksnes looduse arglik järeleaimamine.”

Võru kultuurimajas saab Liive Koppeli juubelinäitust vaadata 5. märtsini.

LIINA VALPER

Eelmisel nädalal

◆ Põhja-Eesti Päästkeskus ja MTÜ Eesti Naabrivalve on Euroopa sotsiaalfondi toetusel käivitanud projekti, mille käigus paigaldatakse kümnele Harjumaa eakale aastaks mobiilsidele tuginev valvesteem.

◆ Euroopa Liit kavatses ehitada Ida-Euroopasse hoidla, kuhu veetaks kokku kõigi liikmesriikide radioaktiivsed jäätmed. Agardad kõnelused käivad Brüsselis selle probleemi ümber juba ammu, kuid seni pole ükski Ida-Euroopa riik jäätmeid vastu võtma nõustunud. Ometi on alust arvata, et seesugune jäätmehooldla võidakse rajada Leedumaale, Ignalinasse.

◆ Teatavasti loodi mullu Tallinna volikogus 16 täiendavat saadikukohta. Sellega seoses tuli teha 3 miljonit krooni täiendavaid kulutusi. Suurim kulu oli seotud uue IT-lahenduse ja hääletussüsteemi laiendusega. Lisaks tuli kinni maksta saali ümberehitus ning täiendav mööbel.

◆ Tänavu aprillis Tallinnas toimuvale NATO välisministrite kohtumisele on oodata ka USA riigisekretäri Hillary Clintonit. USA saatkond Clintoni Tallinna saabumist ei kinnita, see tuleneb vajadusest tagada riigisekretäri julgeolek.

◆ Hollandi valitsus läks laupäeval lõhki, sest parteid ei leidnud üksmeelt vägede Afganistanist äratoomise asjus. Peaminister Jan Peter Balkenende teatel tulevad 2000 sõdurit koju tänavu augustis, nagu varem kavandatud.

◆ Suurem osa Leedu elanikest ei ole valmis välisohu korral oma riiki kaitsma, selgus värskest arvamusküsitlusest.

◆ Nädalavahetuse lume-tuisk jättis Tallinna–Tartu reisirongi pühapäeva hommikul Ülemiste jaama kinni, liiklus taastus alles õhtul. Tõsised häireid oli Helsingiski, kus suur osa kaugrongidest jäi väljumata. Rootsis sadas nädalalõpul maha 30 cm lund, kaugrongid hilinesid kuni 15 tundi. Halvim oli olukord liikluses Stockholmi ja Göteborgi vahel.

◆ Portugalile kuuluvat Madeira saart laupäeval tabanud tugev vihmaadu tõi kaasa suuri üleujutusi ja maalihkeid, mis nõudsid ligemale poolesaja inimese elu.

◆ Emori veebruarikuu igapäevakaupade hinnaseire näitab, et rahakotist võtab jätkuvalt kõige enam *Selver*, odavaim ostukett on *Prisma*.

◆ Kui lastekodude töötajad said varem sarnaselt koolide õpetajatega puhata 56 päeva aastas ja töötada 35 tundi nädalas, siis mullu juulist jõustunud uus töölepinguseadus võtab neilt selle soodsa võimaluse.

◆ Läänud nädala teisipäeval tungis elektrisõrskiseadmega relvastatud maskis mees Pärnumaal Audru valla Lindi poekesse ning röövis kassa-aparaadi. Et müüja oli just enne röövimist kassaaparaadist paberraha välja võtnud, siis jäi kurjategija saagiks vaid poolsada krooni metallraha. Kohalikud arvavad, et röövel ei saanud tulla kaugelt, sest teadis kauplusega seotud üksikasju väga täpselt.

Avatud maailm

Mis praegustel noortel viga, tavatsetakse väita, neile ju maailm lahti. Ometi on maailm nüüd lahti ka nende jaoks, kes oma nooruses sellest isegi unistada ei osanud. Ega ju aastad ega hall pea keela rändamast, kui ikka tervist ja tahtmist on. Ja raha ka. Mõnda aitavad lapsed, teistel on endal hästi läinud. Ja elukogenud inimestena oskavad paljud sellest piskesestki pensionist üht-teist kõrvale panna, et aegajalt sõita vaatama, kuidas näevad tegelikkuses välja kirjandusest ammuilma tuttavaks saanud paigad.

MARIANNE KALDAS (fotol) oli üks esimesi reiskorraldajaid, kes mõistis seda.

Kohtumised

Kohtusime temaga esimest korda õige mitme aasta eest. Oli aeg, mil ajakirjanduses läks moodi vaatajaid-kuulajaid-lugejaid igasuguste uhkete auhindadega pärjata, ja ma mõtlesin, et pensionäride saate kuulajad väärivad samamoodi ühte meeldejäätvat kingitust. Näiteks reisi. Üks kuulaja oli *Germalo Reisidest* rääkinud ja kiitnud neid. Läksin siis Marianne Kaldase jutule. Selgus, et tal oli juba ohtralt kogemusi pensionäride reisirijatega, ja nõnda sõitiski meie väikese raadiomõistatuse suurest seltskonnast väljaloositud võitja Norrasse. Tema muljed olid suurepärased ja usutavasti on ta jäänud sellele firmale truuks.

Hiljaaegu otsisin Marianne Kaldase uuesti üles. Reibas ja särav, ei märkigi sellest, et viimased 18 aastat on läinud lõppematu töö tähe all.

Asi algas sellest, et keelehuviline tütarlaps käis saksa keele süvendatud õppega koolis. Tublile lapsele jagati ikka kiidusõnu ja teadagi see tiivustas. Pole siis ime, et juba ülikooliajal pakuti talle giidina tööd *Inturistis*. See oli kõva

sõna. Ise usub ta, et tal lihtsalt vedas. Sai selgeks, mis on saksa *ordnung*, tulid kogemused ja julgus. Tasapisi tekkis mõte luua oma firma. Nõusse sai räägitud ka tuumafüüsikust abikaasa ja 1992. aastal loodigi *Germalo Reisid*, mis on kõik noore riigi ärielu tuuled-tormid kaasa teinud ja n-ö pildile jäänud.

Iga algus on raske

“Alustasime Saksamaa-reisidega, paari aasta pärast jõudsim 10-päevaste Euroopa ringreisideni. Käisime Pariisis, Amsterdamis, Brüsselis, Stockholmis, Hamburgis. Iga aastaga lisasime uusi marsruute: Šotimaa, Inglismaa, Itaalia, Iirimaa, Kreeka. Need kõik olid bussireisid. Tallinna Autobussikoondis oli väga hea partner, meie käsutuses olid parimad bussid ja

kogenud juhid. Kõik kohad vaatasime algul ise üle, siis oli suur infopuudus. Täna on kõik internetis,” vaatab Marianne Kaldas ajas tagasi.

Ega vist töötunde maksa kokku lugeda, oletan. “No 24 tundi päevas,” naerab ta ja lisab põhjenduseks: “Olime nooremad ka, laupäevad, pühapäevad, kõik läksid. Suvised ei näinud ja ausalt öeldes ei näe praegugi. See töö on meie kirg ja hobi, elustiil.”

Aga tütar ja kodu, seal pidi keegi ometi aitama, oletan.

“Minu vanemad aitasid teda kasvatada, olen neile lõpmata tänulik, ja hiljem võtsime teda võimaluse korral reisile kaasa. Tütar oli kuueaastane, kui käisime Pariisis. Ta ütles siis, et see on maailma ilusaim linn ja ta tuleb siia elama. Ja nii ta ise valis kooliks Prantsuse Lütseumi. Pärast selle lõpetamist sai ta tänu oma teadmistele sisse ka Sorbonne'i ülikooli, kus õpib kolmandat aastat kultuurijuhtimist,” rõõmustab ema tütre edu üle. Muidugi tuntakse teineteise järele igatsust, aga tänapäeval ei tundu Pariis enam teab kui kaugel olevat. Aastaid tagasi kulus sinna bussiga sõiduks kolm päeva.

“Tookord olid hoopis teistsugused võimalused,” tuleb Marianne Kaldas taas tööasjade juurde. “Lennureise võisid väga vähesed endale lubada. Aga vähehaaval hakkas elu edeneda. Varsti sõitsime laevaga läbi Rootsi, siis vaatasime juba lennukite järele ringi. Nüüd oleme jõudnud sinnamaale, et lendame Euroopa keskele ja sealt edasi hargnevad bussireiside marsruudid, nädala pärast sõidame lennukiga koju tagasi.”

Uued ajad ja uued hinnad, kas ka nooremad sõitjad?

“Sugugi mitte, suur osa meie klientidest on eakamad inimesed. Omal ajal ei saanud nad kuhugi välja ja kui piirid lahti läksid, hakati reisima. Neil on esmatarvilik eluks muretsetud, lapsed üles kasvatatud ja nüüd on aeg midagi endale lubada. Reisimisel saadud kogemused annavad elujõudu ja häid mõtteid. Nagu inimesed ise räägivad: mälestused, pildid, uued sõbrad jäävad, neid ei saa keegi ära võtta. Selle nimel tasub unistada ja uusi plaane teha. Ja meie asi on seda osavalt ära kasutada,” naljab firmajuht.

Tegelikult on asi mitte osavuses, vaid hoolimises.

Muusikutest rääkides

Hea Videviku lugeja, eelmise aasta lõpupäevadel rääkis professor Ivari Ilja teile oma tööst EMTA professorina, klaverisakonna juhatajana ja noorte pianistide koolitajana tänapäevases muusikakõrgkoolis.

Ivari Ilja on ka meie väljapaistvamaid kunstnikke, nii soolokontsertide andjana kui ansambli mängijana. Tema järgmine **klaveriõhtu**, mis on pühendatud Fryderyk Chopini 200. sünniaastapäevale, toimub **Estonia kontserdisaalis 1. märtsil**.

Ivari Ilja kui pianist

Palju-palju aastaid töötas meie tipplauljatega kontsertmeister Frieda Bernstein. Teda peeti selle ala parimaks, sest ta oli lauljatele mitte ainult saatja, pianist, vaid ka igati pädev nõuandja nii muusikalisest kui vokaalsest aspektist. Mida õieti tähendab olla lauljatele klaveripartneriks?

Räägib IVARI ILJA:

Ma tundsin Friedat hästi. Nüüd on ta Ameerikas ja meie kontaktid on harvad. Nooruses, kui ma ise hakkasin *Estonia* teatris repetiitorina lauljatega tööle, siis me rääkisime väga palju, tema kogemused ning tähelepanekud olid mulle ääretult tähtsad.

Ent ansambli töö on tegelikult õige mitu aspekti. Ma pean ütlema, et mina ei ole oma partneritele pidanud kunagi olema vokaalipedagoog, sest ma olen mänginud koos ainult väga heade lauljatega, väljakujunenud kunstnikega. Mul on lihtsalt selles osas õnne olnud.

Kuidas nad on teid üles leidnud? Te ise ei ole ju läinud ja uksele koputanud?

Ei, ei! Mitte kunagi! See on

võib-olla minu iseloomu üks suuri puudusi. Vahel mõtlengi, et ma peaksin olema aktiivsem, edasipürgivam, ent mu loomuses ei ole paraku seda tänapäeval nii oluliseks peetavat läbilöögivõimet, seda enese esiletõstmise oskust ega vist tahetki... Aga saatuse on minu vastu olnud armulik ja mul ei ole olnud seda ka vaja. Kõik on justkui iseenesest kujunenud. Ma olen tänulik kõige eest, mida mul on õnnestunud kogeda, ja loodetavasti on palju ilusaid hetki veel ees.

Nende lauljatega, kellega mina olen koostööd teinud — Margarita Voites, Irina Arhipova, Maria Gulegina, Dmitri Hvorostovski —, nende puhul on olnud meie töö vaid puhtmuusikaline protsess, muusikaline partnerlus. Vokaalses mõttes on nad olnud “valmis”.

Muidugi on erinev õnn olla laval maailma väga heade lauljatega, esineda maailma parimatel lavadel, mängida parimatel pillidel... See on tõesti elamus, mida ma soovin kõigile.

Loetleme neid saale ja lavasid: Milano La Scala, Londoni Wigmore Hall ja Queen Elizabeth

Hall, Moskva Suur Teater ja Konservatooriumi suur saal, Peterburi Filharmonia suur saal, Hamburgi Staatsoper, Deutsche Oper Berliinis, Tokyo Suntory Hall, New Yorgi Carnegie Hall ja Lincoln Center, Washingtoni Kennedy Center, Viini Musikverein ja Salzburgi Mozarteum. Te olete olnud tegev ka pianisti-kontsertmeistrina Barcelonas Viñase konkursil, Washingtonis Rosa Ponselle'i konkursil ja mitmetel teistel rahvusvahelistel lauljate võistlustel.

Dmitri Hvorostovskit tunnen ma väga ammu. Cardiffi vokalistide konkursil, millest tema rahvusvaheline karjäär õieti algas, sai alguse ka meie koostöö. Ma olin olnud pikka aega Irina Arhipova saatja ja tema paluski mind olla konkursil Hvorostovski klaveripartner. Aga elu läks oma rada, mina töötasin ikka Arhipovaga, meil oli palju kontserte, ja ma olin vahepeal teinud koostööd ka teiste lauljatega, ka Maria Guleginaga, kes nüüd laulab Metropolitan Operas. Ühel hetkel, see oli vist 2003. aastal, helistati mulle agentuurist — meil on Dmitriga sama kontserdiagentuur —, et kas ma ei saaks teda saates päästa tema kontserdituuri Jaapanis ja Lõuna-Koreas. Pärast seda palus ta ise mind veel mitmeid kordi, ja nüüd on meie koostöö läinud päris tihedaks.

Kuidas see koostöö käib? Et saate kokku, teete ühe proovi või ühe akustilise proovi ja siis laval muudkui musitseerite?

See oleneb kavast. Umbes aasta pärast näiteks on meil ees väga suur tuur Ameerikas, täiesti uue kavaga, seda me peame muidugi harjutama, sest selles on palju uusi asju: Liszt, Fauré, Tanejevi laululooming kava teises pooles. Ka see Tallinna kava oli tema jaoks suhteliselt uus, neid asju tuli samuti õppida. Aga muidu teeme tõesti lihtsalt eelmisel päeval kava korra läbi.

Mulle ei meenu, et ma oleksin näinud teie kui pianisti sooloplaate...

Salvestamine ei meeldigi mulle eriti. Aga jah, hiljuti tegime Hvorostovskiga kolm CD-d. Heliplaate on mul ka Arhipovaga ja Guleginaga. Sooloplaate mul tõesti ei ole. Ei ole sattunud... Kogu aeg on nii palju tööd. Üks ametlik raadiosalvestis on mul ERSO ja Vello Pähnaga. Aga sooloplaadi tegemisega on meil Eestis ka palju probleeme. Meil ei ole ju professionaalsetele kriteeriumidele vastavat klaverit. Salvestamiseks peaksin ma sõitma vähemalt Soome või kusagile mujale. Ka raadios pole ühtki korralikku klaverit. Mihkel Poll tegi nüüd hiljuti oma plaadi Soomes, Espoos *Sellosalis*, kus on väga head tingimused: vaikus, kõrgtasemel tehnika ja suurepärase *Steinway*.

Aga soolokontserte ma teen. See on küll kõige muu töö kõrvalt üsna pingutav. Ma hoian end ikka mängukonditsioonis, sest kui korra sellest juba loobuda, tähendab — peastmängimisest loobuda, siis vaibubki see kõik väga kiiresti. Sellepärast teen sooloesinemisi regulaarselt. Näiteks 1. märtsil on mul kontsert Chopini 200. sünniaastapäeva puhul, läbinisti tema loomingust. Selleks valmistun juba tükk aega. Ma pean pikalt arvestama oma ettevalmistusajaga, sest mul pole võimalik 8–10 tundi päevas harjutada. Ja muide — huvitav, et 1. märtsil möödub 30 aastat minu esimesest soolokontserdist *Estonia* kontserdisaalis. Täpselt, päevapealt!

Minu jaoks ei ole erilisemat saali kui kodusaal, sest kõik, mis sa siin paika paned, see siia ka jääb! Mujal on nii, et mängid ära ja sõidad minema. Siin aga on saal täis su oma ja su kolleegide õpilasi ja õpilaste õpilasi ja klaverimängu asjatundjaid ja ka muusikaarmastajaid...

Kevadel on mul ees veel rida soolokontserte Soomes.

Kas agentuur vahendab ka teie sooloesinemisi?

Ei, ainult mind saatjana, sest just selles osas olen ma jõudnud tippu, seda nii prestiiži, honorari kui kõige muu poolest.

Eks seda au tuleb ju teie kaudu kogu Eesti pianismile. Kunstimaailm on kitsas.

Mida rohkem tipu poole, seda kitsam. Ma sain üsna noores eas aru, et soolopianistina läbi lüüa pole see, mida mina tahan. See nõuaks kogu aeg nagu konveieril olemist, väga suurt repertuaari ja valmisolekut iga hetk mängida suurt kava. See vahekord, mis mul praegu on saavutatud — see sobib ja meeldib mulle.

Hommikust õhtuni muusika sees olles — kas te ka kuuldate veel muusikat?

Kuulamisel on mitu tasandit. Kõige kallim tasand minu jaoks on see, kui ma kuulan muusikaarmastajana oma lemmikuid: Richard Straussi, Wagnerit — nad on millegipärast alati meeldinud. Väga palju on aga sellist vajalikku kuulamist, et olla kursis uue muusikaga ja interpretidega, kõigega, mis toimub muusika- ja laulumaailmas. Töö pärast. Siis on veel televisiooni *Mezzo*-programm, milles aeg-ajalt midagi märkad ja kuulad. Elutempo ei jäta just väga palju aega lihtsalt enda jaoks...

Aga reisidel olles käin ma küll palju kontsertidel ja teatris. See on hoopis teine õhkkond. Kui ma juba istun lennukisse, tõusen õhku, siis ma tunnen äkki, et ma olen muutunud justkui teiseks inimeseks, artistiks, vabaks. Igapäevastress jääb maha. Ma saan väga hästi aru, miks inimesed reisivad ja mis see neile annab. Kodust eemal olles elad natuke nagu teist, erinevat elu.

Mina ootan väga Ivari Ilja kontserti, sest tema tagasihoidlikele sõnadele vaatamata on ta meie pianistide seas Suurmeister. Iga tema esinemine on muusikaline SÜNDMUS, sest sellisel tasemel absoluutse tehnilise vabaduse, sära ja muusikalise mõttesügavuse ühildumine on just see IME, mida kuulajate kontsertidelt ootame.

VIRVE NORMET

Edu pant on usaldus

“Püüame oma reise nii korraldada, et vanematel inimestel oleks hea kindel tunne, ja sellepärast mõtleme kõik otsast lõpuni läbi. Meil on kaasas giid, kes räägib tarka juttu (ekskursioonid on eestikeelsed), ja reisisaatja, kes hoolitseb inimeste eest. Paljud vanemad inimesed ei oska ju võõrkeeli. Seetõttu oleme nende jaoks kogu aeg käepärast — söögikohtades, kus reisisaatja tutvustab kohapealset kööki ja aitab sööki valida, hotellis, kauplustes jne. Inimesed ise on samuti nõudlikumaks ja mugavamaks muutunud, näiteks ei olda nõus enam iga päev hotelli vahetama, tahetakse ka vaba aega, korralikke söögikordi jms. Elu läheb edasi ja meie reisirid muutuvad loodetavasti samuti huvitavamaks, igatahes püüame sinna poole,” selgitab Marianne Kaldas. “Parim tagasiside on see, kui inimene tuleb uuesti ning toob veel sõpru-tuttavaid kaasa. Peaaegu igal reisiril on näha varasematel sõitudel kohtunud. On neid, kes on meiega üle kümne korra sõitnud. Maailmas on veel palju kohti, mida avastada. Meie püsiklientuur on kaunis suur, inimesed ise soovivad uusi paiku. Hiljaaegu pakkusime välja Lõuna-Aafrika, paljud olid seda juba oodanud. Ja kuigi too reis pole kaugeltki odav, on see juba välja müüdud. Vanim osavõtja on seal 78-aastane kena rõõmsameelne naine, kes annab koolis tunde ja reisib igal aastal. Eakaid on meil palju. Alustati kunagi lähematest reisidest: Lapimaast, Gotlandist, Ahvenamaast, Norrast. Koguti pisitasa raha ja mindi jälle. Eks igaüks ise tea, mis ta oma rahaga teeb ja mis talle elus on tähtis. Rännuhuvilised väidavad, et reis koosneb kolmest osast: esimene on ootamine, siis reis ise ning kolmas on muljed, uued tuttavad ja mälestused ehk see, mida keegi ei saa ära võtta. Eakad rändurid on aktiivsed, terved ja elurõõmsad, neid vaadates olen mõelnud, et tahaksin nende vanuses ise ka selline olla,” tõdeb Marianne Kaldas.

Kas korraldajail endil ka oma lemmikpaik olemas, muutun isiklikuks. Selgub, et ongi — Lõuna-Prantsusmaa oma Vahemere-äärse helesinise mere, päikese, mägede ja maitstva toiduga. “Eriti armsad on väikesed veetlevad külad, mis pakuvad mitte üksnes silmale, vaid ka südamele ja hinge. Ja alati on hea koju tagasi tulla, kui oskad hinnata meie puhast loodust, meie korrektseid inimesi, meie metsi ja merd,” kinnitab ta.

Kui palju *Germalo Reisid* on masu ajal pidanud töötajaid koondama, palju palka langetama? Selgub, et ime küll — pole kumbagi tehtud.

“Vähendasime kolmandiku võrra reiside arvu ja õigesti tegime, sest suutsime need kõik ka välja müüa. Kvaliteedis pole me järeleandmisi teinud, sest vastasel korral kaotaksime klientide usalduse. Meie töötajad on aga oma ala fanaatikud, suurte ajaloo- ja kultuuriteadmistega, väga hea suhtlemisoskusega — kuidas võiksite neist loobuda!”

Uurin firma tuleviku plaane. Selgub, et igal aastal täiendatakse reisiplaane, jätkatakse Euroopa kultuuri avastamist, aga sõidetakse kaugemalegi.

“Käime koos abikaasaga ise reisidel ja vaatame, kuhu tasuks sõita või mida annaks paremini teha. Järgmine aasta ei tule kindlasti kergem, sellegipoolest tahame pakkuda inimestele häid elamusi ja kauneid mälestusi, need annavad elurõõmu ja aitavad hoida tervist,” räägib Marianne Kaldas, olles ise kõige paremaks kinnituseks oma sõnadele.

Meie jutuajamise lõpul leppisime kokku, et kui *Videviku* tellijail peaks tulema mõte valida sihiks mõni *Germalo Reisi*de pakutud paik, siis võivad nad arvestada soodustusega — märgina sellest, et elukogenud inimesed on seal teretulnud.

LIINA KUSMA

KALEW-i rukkileiva valmistamine

- 100–150 g juuretist
- 1,5 kg Kalewi Eesti rukkijahu
- 2,25 dl suhkrut
- 4 tl soola
- *1,3–1,4 l vett
- 25 dl värsket pärm või 11 g kuivpärm, köömeid, päevalilleseemneid

* Kui tahad küpsetada vormileiba, tee vedelam tainas ja pane vett 1,3 l.

Kui tahad leiba küpsetada pätsina:

1. päeval
sega käesooja vee hulka juuretist ja lisa umbes 6 dl (300 g) rukkijahu. Segu segu läbi (tekib hapukooretaoline mass) ning jätta toatemperatuurile seisma. Lase tainas seista 12–24 tundi. Mida kauem lased tainal hapneda, seda hapuma leiva hiljem saad;

2. päeval
murenda hapnenud segu hulka pärm, lisa suhkur, sool ning köömeid ja/või päevalilleseemned. Kui kasutad kuivpärm, sega see eelnevalt rukkijahuga. Kalla ülejäänud rukkijahu (1,2 kg) taina

hulka ning sõtku ühtlaseks tainaks. Kata kauss kaanega ning jätta sooja ruumi kerkima. Väldi tuuletõmbust. **Lase kerkida senikaua, kuni tainas on kahekordistunud, umbes 1 tund.** Vooderda **3 küpsetusvormi** (24-cm keeksivorm) küpsetuspaberiga ning tõsta tainas märgade kätega vormidesse. Pane tainast maksimaalselt 2/3 vormi kõrgusest, siis jääb kerkimiseks ka ruumi. Rukkileivatainas kleepub kergesti käte külge. Selle vältimiseks tee käed enne taina käsitlemist märjaks. Silu leivataina konarused ühtlaseks ning jätta umbes 30 minutiks koos vormiga kerkima. Jätta osa tainast järgmiseks korraks juuretiseks.

Pane ahi soojenema **250 kraadi juurde**. Aseta küpsetusvormid ahju keskmisele siinile ja küpseta 15–20 minutit. Kui leivakoorik hakkab pruuniks minema, keera temperatuur **200 kraadi** juurde. Küpseta veel 35–40 minutit. Täpne aeg sõltub konkreetsest ahjust. Kui koorik kipub liiga pruuniks minema, **kata fooliumiga**.

Tõsta küpsenud leib ahjust välja, piserda vähese veega üle ning jätta froteerätiku alla jahtuma. Serveeri koos taluvõiga. Kodus küpsetatud rukkileib sobib ideaalselt sügavkülmutamiseks.

Naistepuna.

Loodusravi

Meditsiinidoktor
AILI PAJU soovitab

Millest tuleb juukseseen ja missugust maarohtu tarvitada selle vastu?

Me oleme üleni ümbritsetud seentega, neid on ka meie sisemuses küllaga. Kui muutume nõrgaks või oleme närvilised, hakkavad seened meie organismis lokkama. Selle vastu aitab, kui loputada pärast pesemist pead pajuokste või -lehtede veega — 10 cm pikkustele pajuokstele valada vesi peale ja keeta tund aega, kuni vesi muutub mustjaspruuniks.

Suvel sobib loputuseks vereurmarohu leotis. Vereurmarohul lasta 2–3 tundi tõmmata, mitte keeta, leotisega loputatakse juukseid ja peanahka.

Mis aitaks kroonilise (allergilise) nohu puhul?

1 tl kolmisrusele valatakse 1 kl keeva vett ja lastakse 15 minutit tõmmata, juua kaks korda päevas 0,5 kl korraga. Kuid taim suudab tuua vaid mõnesugust leevendust ja kui põhjus jääb püsima, pole rahu kauaks. Niisiis tuleks kindlasti välja selgitada, mis täpselt kutsub esile allergilise nohu, ja püüda see kõrvaldada.

Mis aitaks vilina vastu peas?

Seda nimetatakse ka tininaks. Siin saaks abi hõlmikpuu (*Ginkgo biloba*) kapslitest või tablettidest, 1 tbl või kapsel päevas. Selline häda võib tekkida teatud vitamiinipuudusest, võiks tarvitada *Befolit*, mis sisaldab mitut B-rühma vitamiini ja ohtralt vajalikku foolhapet. Juurde peaks lisama askorbiinhapet ehk C-vitamiini. Kindlasti oleks abiks ka juba varem soovitatud segu: 1 küüslauguküüs, 1 väike sibul, 1 tl mädarõigast, peotäis jõhvikaid või 1 kooritud sidrun, kõik tü-

keldada ja valada peale 300–400 g head mett, panna ööpäevaks külmkappi ja võtta supilusikatäis iga söögikorra juurde.

Lein on toonud kaasa südame rütmihäired ja tasakaalu kaotuse. Mida loodusest võiks appi võtta?

Kõigepealt tuleks teha kõik selleks, et taastuks endine elurütm. Lahkunud ju soovivad, et meie, kes veel siinmail oleme, saaksime edasi elada ja oma ülesandeid täita. Vaadake mõnel rahulikumal hetkel ringi, mis on teil veel siin tegemata.

Südamehäirete puhul on soovitatav teha õhtuti jalavann. Juurde võiks juua raviteed, mis koosneb veistesüdamerohust, humalakäbidest ja liht-naistepunast. 1 des- sertlusikatäiele segule valada 1 kl keeva vett, lasta 20 minutit seista ja juua lonkshaaval.

Hästi mõjub ka viirpuuekstrakt, 15–20 tilka vette. On olemas veel üks lihtne võte südame- ja tasakaaluhäirete nivelleerimiseks — kammida 5–10 minutit rahulikult juukseid, see on ühtlasi rahustav peanaha masseerimine.

Mis aitaks, kui magu annab tunda (õhtuti käib suur mulksumine), röga- ja limaeritus on väga suur? Reflukshaiguse puhuks määratud ravimite pole kasu olnud.

Soovitatav on alustada päeva 1 tl riivitud ingveriga, millele lisada pisut mett. Ingver on üks paremaid maomahla neutraliseerijaid. Hästi sobivad mahedamaitselised supid: kana-, aedvilja-, kalasupp, isegi piimasupp. Lihast võiks loobuda. Pärast söömist mitte kunagi jääda istuma ja lasta maol kokku tõmbuda, vaid vähemalt pool tundi liikuda. Hilisõhtused toidukorrad peaksid ära jääma. Õhtuti sobib tee, segada kokku suur teeleht, naistepuna ürt ja hariliku pune ürt, 1 dessertlusikatäiele valada 1,5 kl kuumat vett, lasta 15 minutit tõmmata ja juua lonkshaaval.

SEEDIMINE KORDA!

BENEFLORA pulber sisaldab õiges vahekorras soolestikus hädavajalikke nn häid baktereid (piimhappe- ja bifidobaktereid) ning nende elutegevuse soodustamiseks vajalikku inuliini. Pulber on meeldiva maitsega ja seda kasutatakse seedehäirete ja kõhulahtisuse korral nii imikutel kui täiskasvanutel.

BENEFLORA pulber on ka hea vahend soolestiku mikrofloora taastamiseks pärast haigust (nn kõhugrippi) või antibiootikumikuuri.

Nüüd on saadaval ka üksikult pakendatud annused, mida on hea käekotti panna ja reisile kaasa võtta.

BENEFLORA on müügil hästi varustatud apteekides ja *Selverite* ning *Prismade* tervisetoodete osakondades.

KALEVIPOJA KOJUTULEK

Mati Graf

39.

Kotisuomalaise saabudes kogunes sageli kohtumisele oma kümmekond eestlast — naabrid, sõbrad, sugulased. Jututeemadeks olid soomlaste eluolu, võimalus vabalt autot osta ja terves Euroopas ringi sõita, Soome iseseisvus, sõnavabadus, mitmeparteisüsteem ja vabad valimised. Kuidagi ei saadud mööda 1939. ja 1940. aasta sündmustest, Talve- ja Jätkusõjast, Eesti venestamisest. Sageli palusid eestlased oma külalist viia kirjalikke ja suusõnalisi teateid oma välismaal asuvatele sugulastele või tuttavatele, kusjuures kiri paluti posti panna Soomes. Mõnelgi korral esitas *kotisuomalainen* ametliku küllakutse oma eesti sõpradele, kes haruharva eraviisiliseks sõiduks Soome ka loa said.

Soome turistide arv kasvas aastatega niivõrd suureks, et see pani juba tõsiselt muretsema “kutsutud ja seatud” seltsimehi. Karm statistikatõde kõlas: 1000 tallinlase kohta tuleb 260–280 välituristi aastas, 1000 moskvalase kohta aga vaid 32. Siit tulenev moraal oli selge: Soome turistide arvu Tallinnas tuleb vähendada. Otsustati seda arvu — ligi 100 000 — vähendada kaks korda — umbes 40–50 000-le. ENSV KGB esimees Kortelainen pöördus korduvalt EKP KK poole palvega astuda Moskvast samme Soome turistide hulga piiramiseks, sest tema asutuse jõud ei käivat sellest enam üle ning kõik see ohustavat-õhnestavat nõukogude võimu stabiilsust. Kortelainen tõdes 1984. aastal, et KGB on fikseerinud ligi 1500 varem kokku lepitud kohtumist eestlaste ja Soome turistide vahel, et kontaktid üha süvenevad ja laienevad. Soomlaste massiturismi oludes ei suutvat KGB enam oma funktsioone täita, ning seda tuleb koomamale tõmmata. Sedasama tuleb teha ka konverentsiturismiga.

Tuginedes KGB esildisele, läkitas Karl Vaino 22. augustil 1984 NSVL Riikliku Väliturismi Komitee juhatajale P. Abrassimovile palvekirja, kus selgitas KGB muresid ja ettepanekuid. Ta tõdes, et aastate vältel on välituristide arv Tallinnas kasvanud üle kümne korra ning vastavalt sellele on tuntaval määral lisandunud ka kodanliku ideoloogia mõju. Vaino pidas hädavajalikuks vähendada Soome turistide arvukust Tallinnas poole võrra, suurendada sotsialismimaadest, aga ka Lääne-Euroopa riikidest Eestisse tulevate turistide arvu. Ta tegi ettepaneku tõsta turismipakettide hindu, lisada täiendavaid maksulisi teenuseid, vähendada Tallinna hotellides Soome turismifirmadele broneeritud kohti, võtta “Georg Ots” ajuti suvekuudel liinilt maha ning muuta ta kruisilaevaks. Soomlasi paluti enam läkitada tutvuma Leningradi, Riia ja Kaunase vaatamisväärsustega.

27. augustil 1984 teatas Abrassimov Vainole, et Riiklik Väliturismi Komitee on otsustanud astuda samme Soome turistide arvu piiramiseks Eestis. Esiteks lubati Soome turistide Tallinna-matkadele kehtestada suviti ranged piirnormid, mida ei tohtinud ületada. Teiseks kavatseti nüüd soomlastele koostada sellised turismipaketid, mis nägid ette lisaks Tallinnale ka “teiste NSV Liidu turismikeskuste külastamist”. Kolmandaks lubati Soome turistide nädalalõpureiside hinda tõsta 30 %. Neljandaks otsustati lõpetada ametlike kämpingulubade väljastamine Soome autoturistidele. Viiendaks lubati tõsta turismipaketi hinda ning lisada sellesse uusi objekte, et turistidel jääks vähem vaba aega. Sooviti, et Soome turismifirmad lisaksid Tallinna pakatile veel bussisõidud Tartusse ja Pärnusse või bussireisi Tallinn-Tartu-Viljandi-Tallinn ööbimisega Viljandis. Abrassimov lubas läkitada Tallinna enam turiste teistest maadest. 2. oktoobril 1984 teatas ta, et Soome turistide piirnormi (hotelli-kohti) on Tallinnas vähendatud kaks korda — 700-lt 350-le.

EKP KK välissuhete osakond jälgis, kuidas ENSV Väliturismi Valitsus jt instantsid täidavad ettekirjutusi Soome turistide sissesõidu piiramiseks. Nimetatud instantsid omakorda kandsid parteimeestele ette kavatsusest parandada info- ja propagandatööd turistide seas, tõsta giidide taset, viia turiste üha parematesse sovhoosidesse, kolhoosidesse, asutustesse, koolidesse jm. Kuid ruttu selgus, et paarisaja marga võrra kallim turismipakett soomlasi ei hirmuta. Praktikas mingit suurt muutust ei toimunud ning KGB hädadel ei paistnud lõppu tulevat. Seetõttu läkitas Kortelainen 6. veebruaril 1986 järjekordse märgukirja “Negatiivsetest tendentsidest väliturismi kanalil vabariiki” EKP Keskkomitee I sekretärile Karl Vainole. Kirjas nenditi, et leiab aset suur hulk välismaalaste NSVLi territooriumil elamise ja liikumise reeglite rikkumist Soome turistide poolt.

(Järgneb.)

Juriidiline nõuanne

LUGEJA KÜSIB:

Lapselaps päris vanaema erastatud korteri. Pärast dokumentide vormistamist ei ole pärija korteri vastu huvi tundnud. Tänavu talvel külmusid korteris veetorud. Vesi voolas alumistesse korteritesse ja trepile. Naabrid sulgesid keldris püstiku vee, aga korteri uks tuli lõhkuda. Veeuputus ja korteri ukse lõhkumine on dokumenteeritud. Teavitati kohalikku omavalitsust, neid ei huvita. Kes aitaks leida teadmata aadressilt korteri omaniku? Kes peaks lõhutud uksega korterit jälgima?

Aadressi teadasaamiseks võiks pöörduda kohaliku omavalitsuse poole, et saada rahvastikuregistrist pärija aadressi. Õigustatud huvi korral on rahvastikuregistri töötlejal võimalik see informatsioon väljastada. Küsimuse püstitusest nähtub, et pärija on pärimise vormistanud. Kinnistusraamat on avalik ja sellega saavad tutvuda kõik. Kinnistustoimik, milles sisalduvad kanete tegemise aluseks olevad dokumendid, on piiratud ligipääsuga, kuid õigustatud huvi olemasolul saab sellega siiski tutvuda. Kui pärija on enda omanikuna registreerimiseks esitanud kinnistusosakonnale kinnistamisavalduse, nähtub sellest ka avalduse esitaja aadress. Seega, kui rahvastikuregistri töötleja leiab, et õigustatud huvi aadressiga tutvumiseks pole, soovitsin kinnistustoimikust kinnistamisavaldusega tutvumist paluda.

Korteri ukse lõhkumise näol on tegu käsundita asjaajamisega ning võlaõigusseaduse kohaselt peaks soodustatud isik (pärija) hüvitama kulud, mis asjaajaja on tema soodustamiseks teinud. Küll aga peaks asjaajaja arvestama, et juhul, kui korterile tekib täiendavat kahju lõhutud ukse valveta jätmise pärast, on ta selle eest vastutav, sest asjaajaja peab antud juhul lähtuma soodustatu eeldatavast tahtest. Kuna pärija on siiski pärimisasja vormistanud, võib eeldada, et ta on ka korteri säilimisest huvitatud. Seega soovitsin korteri ust teistel naabritel valvata või lasta see vahetada ning selleks tehtud kulutused pärijalt sisse nõuda. Ukse vahetamise asemel võiks ka sissepääsu sellisel tõkestada, et oleks taastatud esialgne olukord.

Korteri omanik üüris oma korteri üürnikele, kes maksid omanikule mingi summa kavatsusega korter osta. Mitme aasta pärast üürnikud lahkusid, ostu-müüki ei vormistatud. Ilmus ostusooviga inimene, kelle omaniku sugulased juhatasid endise üürniku juurde, kes nimetas end korteri omanikuks ja soostus võimalikult ostjalt vastu võtma raha summas, mis ta ise oli kord omanikule maksnud. See oli siis korteri müügihind. Raha maksmine toimus kohalikus omavalitsuses. Hiljem tunnistas ta siiski, et pole korteri tegelik omanik, tahtis vaid oma raha tagasi saada. Nüüdne üürnik (?) elas mõnda aega selles korteris, laskis teha uue ukse ja ahju, aga kolis siis ära ning lubas korterisse järgmise üürniku, kuna oli saanud korteri omaniku notariaalselt volitatud esindajaks. Korteri omanik arvab, et temal ei ole korterile enam mingit õigust. Kas see on nii? Missugused õigused ja kohustused on antud juhul korteri omanikul ja volitatud isikul?

Kinnisasja omanik on isik, kes on sellena kinnistusraamatusse kantud. Kinnisasja müügi leping peab olema notariaalselt tõestatud, vastasel korral on see tühine. Seega ei ole ühestki kokkuleppest, mis omanik ja üürnikud korteri omandamiseks sõlmisid, õigusi ega kohustusi tekkinud, sest need ei ole sõlmitud õiges

vormis. Korteri omanik on endiselt omanik. Volikirjas märgitud esindajal on üksnes õigus teha volikirjas nimetatud toiminguid volitaja (antud juhul omaniku) esindajana, õigused ja kohustused nendest toimingutest tekivad ikkagi omanikule, mitte tema esindajale. ”Ostjatel”, kes on raha maksnud, on õigus oma raha isikult, kellele see on makstud, alusetu rikastumise tõttu tagasi nõuda (omanik on kohustatud tagastama esialgsele üürnikule üürniku poolt ostmiseks makstud summa, üürnik on kohustatud järgmiste üürnike poolt talle ostmiseks makstud summa tagastama järgmisele üürnikule). Kui volikirjas antud volitust omaniku nimel üürilepingu sõlmimiseks ei ole ületatud, siis on see leping kehtiv ja omanikul on üürilepingust tulenevad õigused ja kohustused, esindajal üürnike suhtes min-geid õigusi ega kohustusi pole.

Ravi vajav psüühikahäiretega inimene keeldub haiglasse minemast, on küll olnud mõned korrad haiglas, aga paari päeva pärast lastakse koju, sest ta ei tahtvat kauem olla. Keeldub puudeastme taotlemisest, sest see märgistavat teda juhiloa saamisel. Kas psüühikahäired välistavad autojuhiloa saamise? Kuidas saavad end kaitsta krooniliste psüühikahäiretega inimeste lähedased ja omaksed?

Juhiloa asjus võiks vastuse saamiseks pöörduda Autoregistrikeskuse või perearsti poole.

Ka küsimuse teises osas on nõu andmiseks pädevad arstkonna esindajad. Psühhiaatrilise abi seaduse kohaselt on võimalik isikut tema tahte vastaselt ravile allutada järgmistel juhtudel: isikul on raske psüühikahäire, mis piirab tema võimet oma käitumisest aru saada või seda juhtida; haiglaravita jätmisel ohustab isik psüühikahäire tõttu iseenda või teiste elu, tervist või julgeolekut; muu psühhiaatriline abi ei ole küllaldane. Tahtest olenematut ravi võib kohaldada üksnes kohtu määruse alusel. Tahtest olenematut ravi võib kohaldada ka kohtu määruseta, kui see on vältimatu isiku enda või avalikkuse kaitseks ja kohtu määruse saamine ei ole piisavalt kiiresti võimalik. Otsuse kohaldada tahtest olenematut ravi kohtu loata teeb haigla psühhiaatriaosakonna psühhiaater isiku psühhiaatriaosakonda saabumisel või vaba tahte avalduse alusel haiglas ravil viibival isikul tahtest olenematut ravi kohaldamise vajaduse ilmlemisel viivitamata pärast isiku arstlikku läbivaatust. Otsus vormistatakse sotsiaalministri kehtestatud korra kohaselt. Otsuse vormistamise aeg loetakse tahtest olenematu haiglaravi alguseks.

Lisaks võiks kaaluda eestkoste seadmise menetluse algatamist isikule, kes vaimuhaiguse, nõrga mõistuslikkuse või muu psüühikahäire tõttu ei suuda kehtvalt oma tegudest aru saada või neid juhtida. Eestkoste seadmise otsustab kohus hagita menetluses, kaasates sellesse kohaliku omavalitsuse.

Samuti on võlaõigusseaduse alusel võimalik kehvastuse tekitamise, tervise kahjustamise, eraelu puutumatuse või muu isikuõiguste rikkumise puhul muu hulgas nõuda kahju tekitaja teisele isikule lähenemise keelamist (lähenemiskeeld), eluaseme kasutamise või suhtlemise reguleerimist või muude sarnaste abinõude rakendamist. Nimetatud kahju tekitava käitumise lõpetamist ei ole õigust nõuda, kui sellist käitumist tuleb mõistliku arusaama järgi taluda inimestevahelises kooselus või olulise avaliku huvi tõttu. Sellisel juhul võib kannatanu esitada õigusvastaselt tekitatud kahju hüvitamise nõude.

LAURA SÕMER-ARUSOO

Toiduretsepte

Kanamaksapasteet

700–800 g kanamaksa, 1–2 sibulat, 2–3 porgandit, 300 g margariini, tüki sellerijuurt, 5–6 küüslauguküünt, soola, suhkrut, jahvatatud musta pipart.

Tükelda porgandid, sibul ja sellerijuur. Pane kanamaks koos juurviljadega potti, vala peale vett nii palju, et ainult oleksid kaetud, keeda, kuni kanamaks ja juurviljad on pehmed.

Tõsta maks ja juurviljad potist välja, lisa margariin ja mikserda läbi või peenesta hakkmasinas kaks korda. Maitsesta soola, suhkruga ja pipraga. Hea maitse annab ka pits konjakit või viskit. Sega kõik keeduleemega, aseta karpidesse ja säilita külmkapis.

Lindströmi lihapallid

400 g hakkliha, 1 sibul, 1 spl õli, 0,5 dl kaerahelbed, 1 dl koort, 1 spl kartulijahu, 1 muna, 1 tl soola, ¼ tl musta jahvatatud pipart, 3–4 keedetud peeti.

Sega kaerahelbed ja kartulijahu koorega, lase paisuda 10 min. Pruunista hakitud sibul rasvas. Lisa taignale sibul, muna, maitseained, riivitud peet ja hakkliha. Vormi märege kättega hakklihapallid (saad umbes 20 palli), aseta need ahjupannile ja küpseta 200°C ahjus 20–25 min. Keera küpsetamise ajal. Serveeri keedetud kartulite või riisiga.

Õllekook

250 g margariini, 6 dl jahu, 450 g rosinaid, 100 g sukaadi, 1 tl soodat, 1 tl riivitud muskaatpähklit,

2,5 dl suhkrut, 3 muna, 2,5 dl õlut.

Sega pehme margariiniga sukaad, rosinaid ja jahu, lisa sooda ning muskaatpähkel. Vahusta munad suhkruga, lisa taignale. Lõpuks lisa õlu. Sega ja vala rasvaga määritud ja jahuga üle riputatud vormi (vormi maht ca 1,5 l). Küpseta 175°C ahjus umbes 1 tund.

Porgandipannkook

4 porgandit, 3 muna, 6 dl piima, 3 dl jahu, soola, küpsetamiseks margariini.

Riivi porgandid peene riiviga. Vahusta munad, lisa piim ja jahu (piima vastavalt vajadusele). Prae koogid pannil. Serveeri sulavõi või keediseiga.

SILVIA HIIBUS

Teleri ees

Laulud laia välja pidi

Otse endastmõistetavalt on möödunud nädal-poolteist hoidnud teleri ees ennekõike neid, kes ise oma silmaga Suure Lombi taha, sinna Vancouveri-maile kaema ei pääsenud. Meie poisse ja tüdrukuid on seal ju päris palju ning päris palju on nii treeneritel kui ka võistlejatel endilgi põhjust rääkida halvast või suisa ebaõnnest. Ega peale Kristina Šmigun-Vähi imevõidu ole olnudki põhjust kiita Eestit kui väikest, aga tublit. Neile, kelle elus sport väiksemat osa mängib, kes seda päris pühaks lehmaks pidada ei oska, on ETV ekraan seevõrra vaesemaks jäänud. Aga kui ausalt rääkida, siis eriti rikas ei ole see ju ammugi olnud. Mõistagi — masuaeg, raha vähem kui vaja (muide, on seda iial ülearu olnud?). Küllap tingib see ka rohkesti kordussaateid. Tegelikult ei ole vanade aegade ning heade asjade elluäratamise vastu ju midagi, vastupidi. Kahju ainult, et kordusena näidatakse tavaliselt

üht kindlat menüüd. Ikka vaatame “Allo. Allod!”, Tootsi-lugusid, “Pi-suhända” ning veel üht-teist, mis ammugi pisisajadeni pähe kulunud ja parimaist naerutajaist hoolimata enam ammugi naerma ei aja.

Tahaks ju midagi ka hingele... Tegelikult midagi ikka on. OP on, “Osoon” ka. Aga eks nende asjadega ole ju nõnda, et ühele meeldib ema, teisele tütar, kolmas aga viriseb ikka, et kärss kärnas ja maa külmunud. Tol kaugel ajal, kui OPI saatejuht oli kaunis Kar-mel Eikner, sai vähemalt juuksuri meisterlikkust imetleda. Nüüd pole sedagi, sestap tahaks vähem veiderdamist, vähem selle tehnilise demonstreerimist, mida telemasi-nad võimaldavad, tahaks asjatund-jate sisulisemat juttu, mitte “vilja mitmest salvest”. Läbilõikepildi jaoks peaks uudistesaadetes ruumi olema märksa rohkem kui seni. Sest tõesti-tõesti — kui iga päev (isegi nüüd, kus elu on niigi sporti täis) on pärast AKd mitu minutit spordi-juttu, võiks iga päev olla sama palju sõnumeid ka kõikmõeldavatel kultuurielu teemadel. Asjalikult ja arukalt. Kirjandusest. Luulest. Kui kaua need luulesekundid pärast jalg- ja muid pallimänge, pärast kogu seda kehaväänamise higilõhna nüüd käinud ongi? Ekraanilt oleme näinud-kuulnud päris mitut masti

Maailma parandamisest

Issand, minu taga tuli kamp plikasad, no küll ropendasid, kaebas Milla poest tulles juba ukse peal. Hirmus oli kuulata. Ma ei saanud vait olla ja küisin, et kas nad selle sama suuga söövad ka. Nisuke kõhn plika, endal pole veel keha ollagi, välja näeb nagu tuust. Juuksed triibulised ja mokad värvitud, nigu oleks hiirt söönud, aga vaata kus ike on suu värk, tule, jumal, appi. Esiteks, ütlesin mina, ära kuula iga sugust mula, mis lapsed suust välja ajavad. Nemad ropendavad, sest tahavad olla suurte moodi, eriti aga Oja Petsi ja teiste ropp suude vurhvi, kes teisiti nalja teha ei oska. Teiseks, ega sina ei ole lapse vanem, psühho loog, kooli õpetaja vai peda googika teadlane, et sek-kud ja noomid. See ei ole sinu üles anne. Nõuka ajal olid seltsimeeste

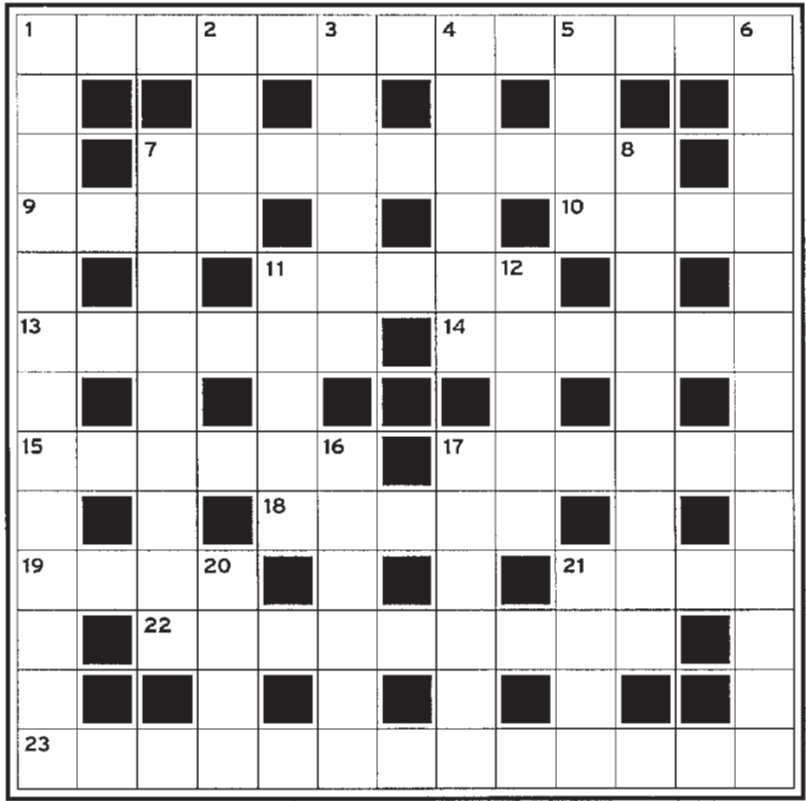
kohtud ja kui üks jõi, laamendas, räuskas ja ropendas, siis kõik olid mures, kasvasid ümber ja püüdsid õigele teele juhatada. Ameti ühing ja teised kõik asu-tise koja mehe ja koristaja mu-tini välja tegutsesid, et inemest parandada. See jõi ja rõvetses edasi, irvitas, kui talle ümber kasva-tamiseks teatri pilet toodi. Müüs pileti ära ja ostis õlut ning aknooli ning lallas ning ropendas nii kaua, kuni vallandati. Siis oli kollektiiv temast lahti ja hakati järgmist ümber kasvatama, aga sama eduga. Nüüd on teine aeg, iga üks vaadaku ise. Kolmandaks, no ütle, mis sina uut kuulsid, las lapsed siis olla täis kasvanute moodi ja võtavad uusi uusia kutseid vastu ning teostavad ennast, nagu nüüd öeldakse. Neljandaks, küll aeg kõik paika

kirjureid ning nende loomingut. (Pahatahtlik käsi paneks tolle sõna vahel lausa mõnuga jutumärki-desse.) Oleme osa saanud tillukes-test teatraliseeritud etteastetest (Merca, Fagira de Morti, Albert Trapeež), oleme näinud neidki värsiseppi, kel oma luuleridade paberilt maha lugemine kõige libe-damini ei lähe. Kõike oleme näinud. Mida see meile on andnud? Teame paljusid luulekirjutajaid nägupidi. Teame sedagi, et see, mida vanasti luuleks peeti, oli hoopis midagi muud kui nood värsid, mida telerie-kraanil pakutakse. Maailm on muutunud, kirjandus ning luulekeel samuti. Just seepärast tahakski ETVst luule analüüsi, muutumise põhjustele osundamist ning näiteid, tahaks seesugust luulesaadet, mis rikastaks vaimu ja annaks midagi ka hingele. Praegune luuleminut kumbagi ei suuda. Tegijad võivad ju kiita, et tore on. Võivad ehk kiita needki, kes varem üldse ei teadnud, et on olemas ka seesugune nähtus kui poeesia. Uskuda ei maksa antud juhul küll kumbagi seltskonda, ühed on n-õ huvitatud isikud, teised, paraku, huvituseta. Aga ega asjata öelda, et “luule, see ei tule tuulest”. Ega luule mõistmine, tundmine, armastuski tuulest tule.

IMBI JELETSKY

paneb. Kui plika mehele läheb ja tal kari lapsi juba toas on, küll ta siis roppused jätab, ükski ema ei räägi oma lapsega rumalasti. Ja viiendaks, keera telekas lahti ja vaata, mida seal filmi kangelased suust välja ajavad. Kas sina tahad olla parem ees kuju kui Hollivuudi tipp näitlejad? Nemad on eeskuju, mitte Maali tänavalt, kes noomima tuleb. Milla oli nähtavalt tujust ära, istus tõe poolest pildi kasti ette ja tegi teleka lahti. Läksin tema juurde ja võtsin naise kaissu. Kuuendaks, ütlesin, on meil kõik hästi, ära maailma pärast muretse, kui enam sandemini minna ei saa, hakkab asi paranema. Seda loodan mina kah, ütles Milla. Ega maailma parandada jõua, kui paraneb, siis ise.

KRAAVI SASS

PAREMALE: 1. Laulja, Vide-viku kontsertide hooaja avaesineja,

eesnimega. 7. Rahvusvahelise mai-nega küberneetikateadlane (1930–

2002), eesnimega. 9. Elektrilaen-guga aatom. 10. Tegelane “Kale-valas”. 11. Küla Saaremaal. 13. Putukate hingamisava. 14. Lebama, lesima. 15. Leiutaja ainuõigusi tõendav dokument. 17. Keldi preester (ajaloos). 18. ...-laama, Tiibeti ilmalik valitseja. 19. Saksa laulja (1898–1972), keda kutsuti saksa ööbikuks. 21. Maa oletatav raudnikkelsüdamik. 22. Riik Püre-nee poolsaarel. 23. Sisseränne. ALLA: 1. Vene maletaja, maa-ilmameister aastail 1969–1972, eesnimega. 2. ... Wikland, A. Lind-greni raamatute illustreerija. 3. Ilu-taim. 4. Esinduslik võõraste-maja. 5. Peruu pealinn. 6. Kirjan-dusteadlane (1899–1985), tõlkinud Marxi ja Engelsi teoseid, ees-nimega. 7. Ajakirjanik ning tõlk, eesnimega. 8. Raamatusari. 11. Mängukaart. 12. ...laskmine, vere väljalaskmine veenist ravi otstarbel. 16. Sõjakirves. 17. Sissekootud mustriga mööbliriie. 20. Romaani “Seitse venda” autor. 21. On igal inimesel.

Koostanud ALDO RANDOJA

ETV

E 1.3. — 6.55 Terevisioon. 8.55 Sūdameasi. 9.45 Terevisioon. 11.45 Sōida maale! 12.30 Mida teie arvate? 13.25 Eurydike otsinguteel. 14.25 Puupeatus. 15.10 Jamie Oliver. 16.00 Perekont. 16.30 Ōnne 13. 17.00 AK. 17.05 Saame kokku Tomi juures. 17.40 Sūdameasi. 18.30 AK. 19.00 Ringvaade. 20.05 Osoon. 20.30 Tōōtsija. 21.00 AK. Ilm. Sport. 21.39 Luuletus: Ly Seppel. 21.40 MI eri: Chopinile mōeldes. 21.50 Vancouveri OM: Lōputseremoonia. 0.00 Tagatargemad. 0.30 Ringvaade. 1.31 ERR uudised.

T 2.3. — 6.55 Terevisioon. 8.55 Sūdameasi. 9.45 Terevisioon. 11.45 Prillitoos. 12.45 Osoon. 13.10 Elu sinu ūmber. 13.40 Vāärtus elutōōle. 14.20 Meelte maailm: Puit. 14.35 Swiss Raid Commando. 15.30 Retseptita. 16.00 Tōōtsija. 16.30 Ōnne 13. 17.00 AK. 17.05 Saame kokku Tomi juures. 17.40 Sūdameasi. 18.30 AK. 19.00 Ringvaade. 20.05 Vabariigi kodanikud. 21.00 AK. Ilm. Sport. 21.39 Luuletus: Kalev Keskūla. 21.40 OP! 22.10 Mf Enesekaotus. 0.10 Ringvaade. 1.15 Batareja. 1.43 ERR uudised.

K 3.3. — 6.55 Terevisioon. 8.55 Sūdameasi. 9.45 Terevisioon. 11.45 OP! 12.15 Batareja. 12.40 Vancouveri OM: Murdmaasuusatamine. Meeste 50 km (kl) ūhis-stardist. 13.55 Vabariigi kodanikud. 14.50 Muuseumirott. 15.10 Planeedi vāgi. 16.00 Tagatargemad. 16.30 Ōnne 13. 17.00 AK. 17.05 Saame kokku Tomi juures. 17.40 Sūdameasi. 18.30 AK. 19.00 Ringvaade. 19.30 Lotokolmapāev. 20.05 Pealtnāgija. 20.55 Viking Lotto. 21.00 AK. Ilm. Sport. 21.39 Luuletus: Kaarel Kressa. 21.40 Foorum. 22.30 Disko ja tuumasōda. 23.50 Ringvaade. 0.20 Lotokolmapāev. 0.50 Viking Lotto. 0.57 ERR uudised.

N 4.3. — 6.55 Terevisioon. 8.55 Sūdameasi. 9.45 Terevisioon. 11.45 Pealtnāgija. 12.35 Disko ja tuumasōda. 13.55 Teledisko laulud. 14.15 Foorum. 15.05 Tegutseja. 15.30 Beebiāri. 16.20 Minuscule. 16.30 Ōnne 13. 17.00 AK. 17.05 Olūmpialaste vastuvōtt Raekoja platsil. 18.00 Vancouveri OM-i eredamad hetked. 18.30 AK. 19.00 Ringvaade. 20.05 Kahekōne. 21.00 AK. Ilm. Sport. 21.39 Luuletus: Ivar Sild. 21.40 MI. 22.10 Verbier Festival 2009: Chopin. 23.10 Sūdameasi. 23.55 Ringvaade. 1.00 Vandekohus. 2.04 ERR uudised.

R 5.3. — 6.55 Terevisioon. 8.55 Sūdameasi. 9.45 Terevisioon. 11.45 Kahekōne. 12.40 MI. 13.10 Veab nagu Subbi.... 13.45 Balletiminutid: Chopiniana. 14.15 Rahvakunstnikud: Helmi Puur. 15.05 Ajalik ja ajatu. 15.35 Topeltagent Popov — James Bondi jālgedes. 16.30 Ōnne 13. 17.00 AK. 17.05 Saame kokku Tomi juures. 17.40 Sūdameasi. 18.30 AK. 19.00 Ringvaade. 20.05 Kreisiraadio sūmfooniaorkester. 21.00 AK. Ilm. Sport. 21.39 Luuletus: Jaan Malin. 21.40 Tūjurikkuja 2009. 22.10 Mida teie arvate? 23.05 Pealtnāgija. 23.55 Tāhelaev: Andrus Veerpalu. 1.10 Ringvaade. 2.14 ERR uudised.

L 6.3. — 7.20 Animafilimid. 8.45 Tweenie-pōngerjad. 9.05 Retseptita. 9.35 Sōida maale! 10.20 Laskesuusatamise EM Otepāal: Meeste sprint. 11.40 Murdmaa-suusatamise MK etapp Lahtis. Naiste suusavahetusega sōit 7,5 + 7,5 km. 12.45 Ōnne 13. 13.15 Veiko Tāāri suusapāevikud. 13.35 Laskesuusatamise EM Ote-pāal: Naiste sprint. 14.40 Murdmaasuusatamise MK etapp Lahtis. Meeste suusa-vahetusega sōit 15 + 15 km. 16.15 Smallville. 16.55 Kuidas tehti sarja “Elav planeet”. 17.05 Kahekōne. 18.00 Tagatargemad. 18.30 AK. 18.40 Elav planeet. 19.30 Rei-sile minuga. 20.00 Sind otsides. 20.30 Ōnne 13. 21.00 AK. Ilm. Sport. 21.34 Luu-letus: Peep Ilmet. 21.35 Kiirabihaigla. 22.20 Hercule Poirot. 0.05 Smallville. 0.45 Topeltagent Popov — James Bondi jālgedes. 1.39 ERR uudised.

P 7.3. — 7.25 Animafilimid. 8.40 Tweenie-pōngerjad. 9.00 Prillitoos. 10.00 Veikko Tāāri suusapāevikud. 10.20 Laskesuusatamise EM Otepāal: Meeste jālitus-sōit. 11.20 Murdmaasuusatamise MK etapp Lahtis. Meeste teatesōit 4 x 5 km. 12.50 Murdmaasuusatamise MK etapp Lahtis. Meeste teatesōit 4 x 10 km. 15.00 Uue aja asjad. 15.15 Jamie Oliver tagasi koolis. 16.20 Kiirabihaigla. 17.05 Vabariigi kodanikud. 18.00 Eesti aja lood. 18.30 AK. 18.40 Kelmid ja pūhakud. 19.35 Loomasuu ei valeta. 19.45 Erisaade. 20.15 Hung. 21.00 AK. Ilm. 21.20 Aeg luubis. 21.40 Sport. 21.58 Luuletus: Kai-Mai Olbri. 22.00 Uued trikid. 22.50 NDA — Vaikimiskohustus. 23.45 Mida teie arvate? 0.44 ERR uudised.

Vello Pae naljakogust

Direktor kutsub alluva oma kabinetti: “Ōelge, kas te talute hāsti kuu-must, kas te armastate lāmmatavat palavust vōi pōletavaid pāikese-kiiri? Kas teile meeldivad higised naised ja leige viin?” “Mitte pōrmugi.” “Selge. Teie puhkus on det-sembris.” * * *

“Kallis, miks sa enam meie naabrimehega malet ei māngi?” “Ūtle, kallis naisuke, kas sina māngiksid malet inimesega, kes teeb skandaali iga kaotuse puhul, ei pea kinni māngureeglistest ja petab igal sammul?”

“Muidugi mitte.” “Ka naaber ūtleb sedasama.” * * * Kaks sōpra istuvad kohvikus. Ūks neist kiikab kogu aja vālisukse poole. “Kas sa ootad kedagi?” pārib teine. “Ei. Ma passin peale, et keegi minu mantliga jalga ei laseks. Sinu oma juba lāks.” * * *

Kaks sōpra said kokku. “Tead, mulle taheti eile vastu vahtimist anda,” kurdab ūks. “Kust sa seda tead?” pārib teine. “Sellepārast, et anti.” “Miks sa siis rāāgid, et taheti?” “Kui poleks tahetud, siis poleks antud ka!”

18. veebruaril ilmunud ristsōnade lahendus

PAREMALE: 1. Rein Veidemann. 7. Rein Helme. 9. Naer. 10. Amin. 11. Athos. 13. Ainsus. 14. Nansuk. 15. Gdansk. 17. Torino. 18. Iinia. 19. Pakt. 21. Toes. 22. Simultaan. 23. Aarne Saluveer.

ALLA: 1. Rein Taagepera. 2. Neer. 3. Ernits. 4. Deemon. 5. Moma. 6. Nunnaklooster. 7. Rein Lauks. 8. Emissioon. 11. Auksi. 12. Samoa. 16. Kibuts. 17. Tiitel. 20. Tinn. 21. Talv.

Kanal 2

E 1.3. — **6.00** Eestlane ja venelane. **6.25** Animafilmid. **8.00** Reporter. **9.00** Tee õnnele. **10.00** Armastuse nimel. **11.00** Kodus ja võõrsil. **12.00** Ärapanija. **12.30** Tähed muusikas. **13.30** Komissar Rex. **14.25** Lastega kodus. **15.00** Rubi. **16.00** Armastuse nimel. **17.00** Tee õnnele. **17.55** Kodus ja võõrsil. **18.25** Kahevõitlus. **19.00** Reporter. **20.00** Võsareporter. **20.35** Ellujääja. **21.05** Staar-maakas. **22.10** Meedium. **23.05** Kaks ja pool meest. **23.35** Ärapanija. **0.05** Peamine kahtlusalune. **2.00** Komissar Rex. **2.45** Tuvikesed. **3.35** Reporter. **4.25** Rosamunde Pilcher — Südamete meloodia.

T 2.3. — **6.00** Eestlane ja venelane. **6.25** Animafilmid. **8.00** Reporter. **9.00** Tee õnnele. **10.00** Armastuse nimel. **11.00** Kodus ja võõrsil. **11.30** Kahevõitlus. **12.00** Võsareporter. **12.35** Meedium. **13.30** Komissar Rex. **14.25** Lastega kodus. **15.00** Rubi. **16.00** Armastuse nimel. **17.00** Tee õnnele. **17.55** Kodus ja võõrsil. **18.25** Kahevõitlus. **19.00** Reporter. **20.00** Krimi. **20.30** Ülisalajane. **21.35** Mf Loomajaht. **23.15** Terminaator. **0.10** Sempel Session 10. **0.40** Supernatural. **1.30** Kaks ja pool meest. **1.55** Komissar Rex. **2.40** Tuvikesed. **3.05** Võsareporter. **3.30** Reporter. **4.20** Mf Loomajaht. **5.45** Mootorite maailmas.

K 3.3. — **6.00** Trikimees. **6.25** Animafilmid. **8.00** Reporter. **9.00** Tee õnnele. **10.00** Armastuse nimel. **11.00** Kodus ja võõrsil. **11.30** Kahevõitlus. **12.00** Krimi. **12.30** Ülisalajane. **13.30** Komissar Rex. **14.25** Lastega kodus. **15.00** Rubi. **16.00** Armastuse nimel. **17.00** Tee õnnele. **17.55** Kodus ja võõrsil. **18.25** Kahevõitlus. **19.00** Reporter. **20.00** Teismelised musklimäed. **21.00** Ameerika supermodell 10. **22.00** Jälgi jätmata. **22.55** Vahelevõtja. **23.55** Las Vegas. **0.50** Bordell 232. **2.30** Komissar Rex. **3.20** Tuvikesed. **4.10** Reporter. **5.00** Rooli võim. **5.25** Krimi.

N 4.3. — **6.00** Trikimees. **6.25** Animafilmid. **8.00** Reporter. **9.00** Tee õnnele. **10.00** Armastuse nimel. **11.00** Kodus ja võõrsil. **11.30** Kahevõitlus. **12.00** Pehmed ja karvased. **12.30** Ameerika supermodell 10. **13.30** Komissar Rex. **14.25** Lastega kodus. **15.00** Rubi. **16.00** Armastuse nimel. **17.00** Tee õnnele. **17.55** Kodus ja võõrsil. **18.25** Kahevõitlus. **19.00** Reporter. **20.00** Väljalend. **20.30** Komissar Rex. **21.30** Mf 40-aastane neitsi. **23.45** Mf Mister Bombastic. **1.45** Komissar Rex. **2.35** Tuvikesed. **3.25** Kodusaade. **4.00** Hooaeg. **4.35** Reporter. **5.25** Kokasaade — Lusikas.

R 5.3. — **6.00** Trikimees. **6.25** Animafilmid. **8.00** Reporter. **9.00** Tee õnnele. **10.00** Armastuse nimel. **11.00** Kodus ja võõrsil. **11.30** Kahevõitlus. **12.00** Ellujääja. **12.30** Teismelised musklimäed. **13.30** Komissar Rex. **14.25** Lastega kodus. **15.00** Rubi. **16.00** Armastuse nimel. **17.00** Tee õnnele. **17.55** Kodus ja võõrsil. **18.25** Kahevõitlus. **19.00** Reporter. **20.00** Mf Kariibi mere piraadid — Musta pärli needus. **22.40** Mf Tiptund 2. **0.30** Mf Thelma ja Louise. **2.45** Komissar Rex. **3.35** Tuvikesed. **4.25** Reporter. **5.15** Mf Minu jaoks sündinud.

L 6.3. — **7.00** Ellujääja. **7.25** Reporter. **8.20** Miki Hiir tegutseb. **8.45** Tudivillu tuleb õue. **9.15** Kokasaade — Lusikas. **10.00** Rooli võim. **10.30** Kodusaade. **11.15** Hooaeg. **12.00** Subboteja. **13.00** Mootorite maailmas. **13.20** Mf Aarete saar. **15.15** Ameerika supermodell 10. **16.10** Kõmutüdruk. **17.05** Rosamunde Pilcher — Kajakad tuules. **19.00** Reporter+. **19.35** Pehmed ja karvased. **20.05** Tähed muusikas. **21.05** Mf Täiuslik mees. **23.05** Mf Gloria. **1.05** Mf 7 tegemata asja. **2.35** Mf Auggie Rose. **4.20** Reporter+. **4.50** Mf 40-aastane neitsi.

P 7.3. — **6.50** Võsareporter. **7.15** Sempel Session 10. **7.45** Rooli võim. **8.10** Animafilmid. **9.00** Tudivillu tuleb õue. **9.30** Lastega kodus. **11.00** Väljalend. **11.30** Pehmed ja karvased. **12.00** Tähed muusikas. **13.00** Mf Vaat' kes räägib. **14.50** Mf Neli pulma ja üks matus. **17.05** Rosamunde Pilcher — Elu parimad aastad. **19.00** Reporter+. **19.35** Ärapanija. **20.05** Mf Jan Uuspõld läheb Tartusse. **22.15** Mf United 93. **0.20** Mf Superkangelane Steel. **2.00** Mf Täiuslik mees. **3.45** Reporter+. **4.15** Rosamunde Pilcher — Kajakad tuules.

TV3

E 1.3. — **6.15** Animafilmid. **7.55** Taltsutamatu hing. **8.50** Kirgede torm. **9.55** Vaprad ja ilusad. **10.20** Kodu keset linna. **10.50** Zorro: mõök ja roos. **11.45** Top Shop. **12.10** Kätemaksukontor. **13.10** Monk. **14.05** H2O — Merineitsid. **14.35** A-Rühm. **15.30** Kodu keset linna. **16.30** Taltsutamatu hing. **17.30** Vaprad ja ilusad. **17.55** Kirgede torm. **18.55** TV3 uudised. **19.30** Kodu keset linna. **20.00** Kõige naljakamad koduvideod. **20.35** Raport. **21.05** C.S.I. Miami. **22.00** Mf Bourne'i ülemvõim. **0.00** C.S.I. kriminalistid. **1.00** Miami Vice. **1.55** NYPD Blue. **2.40** Telejazz Live. **4.50** Raport. **5.15** Kõige naljakamad koduvideod. **5.45** TV3 uudised.

T 2.3. — **6.15** Animafilmid. **7.55** Taltsutamatu hing. **8.50** Kirgede torm. **9.55** Vaprad ja ilusad. **10.20** Kodu keset linna. **10.50** Zorro: mõök ja roos. **11.45** Top Shop. **12.10** C.S.I. Miami. **13.10** Suhkruhertsogid. **14.05** H2O — Merineitsid. **14.35** A-Rühm. **15.30** Kodu keset linna. **16.30** Taltsutamatu hing. **17.30** Vaprad ja ilusad. **17.55** Kirgede torm. **18.55** TV3 uudised. **19.30** Kodu keset linna. **20.00** Kaua võib. **20.30** Dr House. **21.25** Mf Kiirus. **23.40** C.S.I. kriminalistid. **0.40** Põgenemine. **1.30** NYPD Blue. **2.20** Kaua võib. **2.45** Telejazz Live. **4.55** Kaua võib. **5.20** STOP! **5.45** TV3 uudised.

K 3.3. — **6.15** Animafilmid. **7.55** Taltsutamatu hing. **8.50** Kirgede torm. **9.55** Vaprad ja ilusad. **10.20** Kodu keset linna. **10.50** Zorro: mõök ja roos. **11.45** Top Shop. **12.10** Dr House. **13.10** Täitsa tavaline mees. **14.05** H2O — Merineitsid. **14.35** A-Rühm. **15.30** Kodu keset linna. **16.30** Taltsutamatu hing. **17.30** Vaprad ja ilusad. **17.55** Kirgede torm. **18.55** TV3 uudised. **19.30** Kodu keset linna. **20.00** Unistuste printsess. **21.00** Kondid. **22.00** Põgenemine. **23.00** Kõik mängus! **0.00** Top Gear. **1.00** Põrgulikud naabrid. **1.55** Kuni surm meid lahutab. **2.20** Stop! **2.45** Telejazz Live. **4.50** Top Gear. **5.45** TV3 uudised.

N 4.3. — **6.15** Animafilmid. **7.55** Taltsutamatu hing. **8.50** Kirgede torm. **9.55** Vaprad ja ilusad. **10.20** Kodu keset linna. **10.50** Zorro: mõök ja roos. **11.45** Top Shop. **12.10** Unistuste printsess. **13.10** Kondid. **14.05** H2O — Merineitsid. **14.35** A-Rühm. **15.30** Kodu keset linna. **16.30** Taltsutamatu hing. **17.30** Vaprad ja ilusad. **17.55** Kirgede torm. **18.55** TV3 uudised. **19.30** Kodu keset linna. **20.00** Stiilipäevik. **20.30** Brigaad 3. **21.30** Värske Ekspress. **22.30** Grey anatoomia. **23.30** Päästjad. **0.25** Vastasseis. **1.15** Jäljetult kadunud. **2.05** Värske Ekspress. **2.55** Telejazz Live. **4.55** Stiilipäevik. **5.20** Naistemaailm. **5.45** TV3 uudised.

R 5.3. — **6.15** Animafilmid. **7.55** Taltsutamatu hing. **8.50** Kirgede torm. **9.55** Vaprad ja ilusad. **10.20** Kodu keset linna. **10.50** Zorro: mõök ja roos. **11.45** Top Shop. **12.10** Värske Ekspress. **13.10** Brigaad 3. **14.05** H2O — Merineitsid. **14.35** A-Rühm. **15.30** Kodu keset linna. **16.30** Taltsutamatu hing. **17.30** Vaprad ja ilusad. **17.55** Kirgede torm. **18.55** TV3 uudised. **19.30** Kodu keset linna. **20.00** Võta või jätta. **21.00** Mis toimub? **21.30** NCIS: Kriminalistid. **22.30** Mf Ahne. **0.40** Mf Shaun ja zombid. **2.30** Mf Vihast vaevatud. **4.00** Võta või jätta. **4.45** Mis toimub? **5.10** TV3 uudised.

L 6.3. — **5.40** Kirgede torm. **7.20** Animafilmid. **9.30** H2O — Merineitsid. **10.00** Head isu. **10.30** Stiilipäevik. **11.00** Nurgakivi. **11.30** Naistemaailm. **12.00** Grey anatoomia. **12.55** Mf Taevamanna. **15.20** 20. Estonian Open — Tallinna Buldog. **15.50** Kõige naljakamad koduvideod. **16.20** Mf Armastatu valed. **18.00** Homsed uudised. **18.55** TV3 uudised: Nädalalõpp. **19.30** Vilde tee. **20.30** Mf Võlutud Ella. **22.20** Mf Raskusi lahkumisega. **0.10** Mf Saatan sinises kleidis. **2.05** Mf Labürint. **3.40** Mf Võlutud Ella. **5.10** TV3 uudised: Nädalalõpp.

P 7.3. — **5.40** Kirgede torm. **7.20** Animafilmid. **9.30** H2O — Merineitsid. **10.00** Mf Kuldse retriiveri lugu. **11.40** Vilde tee. **12.40** Unistuste printsess. **13.40** Stop! **14.10** Mf Uisuprintsess. **16.00** Laulud tähtedega 2008. **18.00** Homsed uudised. **18.55** TV3 uudised: Nädalalõpp. **19.30** Monk. **20.25** Kätemaksukontor. **21.25** Mf Riigipea. **23.15** Mf Kanged mehed. **1.50** NCIS: Kriminalistid. **2.40** Telejazz Live. **4.55** NCIS: Kriminalistid. **5.45** TV3 uudised: Nädalalõpp.

TARTU KREMATORIUM

Jaama 122
E–L 10–16

ööpäevaringne info
tel 748 7108

KÕIK MATUSETEENUSED

hauakivid, külmkamber, transport.

Suur valik urne.

www.krematorium.ee

Magnetormi päevad: 2., 6., 9., 12., 14., 15., 16., 22., 26. ja 28. veebruar.

Mõeldes Sinule oleme loonud eripaketi

„Proua Laine soovitab“

Eripaketis sisaldub:

- majutus hotellitoas 3 ööd
- saabumisel kohvikus tervituseks kook ja kohv
- hommikumantli kasutus
- 3 hommiku-, 2 lõuna ja 3 õhtusööki rootsi lauas
- arsti vastuvõtt ja personaalse raviplaan koostamine
- kokku 5 raviprotseduuri kahest valikust
- hommikune värskendav ujumine 6.00–8.00
- hommikuvõimlemine E–L 7.30
- basseini ja leilisauna vaba kasutamine 13.00–22.00
- infrapunasauna külastus
- parkimiskoht hotelli parklas

Raviprotseduurid:

Valik I (antud valikust on võimalik valida 1 protseduur): Haapsalu mudaprotseduur, veealune manuaalne või automaatne massaaž, ürdi-pärlivann.

Valik II (antud valikust on võimalik valida 4 protseduuri): 25 min klassikaline massaaž, elektri-, soola-, venitus-, muusika-, valgus-, parafiinravi, käte parafiinihooldus, inhalatsioon, jalgade keerisvann, Hydro Jet vesivoodimassaaž, Charcot dušš, ravivõimlemine või vesivõimlemine rühmas.

Paketi hind:

2-kohalises standard klassi toas	1-kohalises standard klassi toas	2-kohalises superior klassi toas
1790 EEK / 1 in	1790 EEK / 1 in	2010 EEK / 1 in

Hotelli sissekirjutus alates kell 15.00 ja toa loovutus lahkumise päeval kell 12.00. Paketti on võimalik broneerida saabumispäevaga P–N. Hinnad kehtivad uutele broneeringutele, vabade kohtade olemasolul kuni 31.05.2010

www.laine.ee

Info ja broneerimine: Tel 472 4400 või info@laine.ee

Mu kassid elavad justkui teisel korrusel — seegi söötmispaik asub maast poolteise meetri kõrgusel, et sügisel tallu võetud lambakoer Lonni oma liikidevahelist vaenu väljendada ei saaks. →

Kas hunt? Ei, hoopis hundikoer, kes olevat pronksiaegse alpi hundi järeltulija ning kelle tõunimetus — saksa lambakoer — kanti registrisse juba 1898. aastal. Üks vältimatu tõutunnus on maani ulatuv, sirgelt langev saba.

ANTS TAMME tekst ja fotod

HERKO VIIMISTLUS OÜ

Kogemustega väikefirma pakub
remonditeenust.

Eakatele kuni 70 % soodsamalt!
Küsi ka märtsikuu eripakkumist!
Tel 50 12 921,
www.herkoviimistlus.ee

7. märtsil toimub **NAISTEPÄEVA KONTSERT** algusega kell 16
Mustpeade Majas

Esinevad **ERICH KRIEGER, BORIS LEHTLAAN** ja **TOOMAS ANNI**

Piletihind 125 kr, pensionäridele 100 kr.

Piletid saadaval Piletilevis ja kohapeal.

Südamlik tervitus **meie kallitele daamidele!** Ilma naisteta on kurb maailm... Ja meie, mehed, ei saa selle vastu mitte mingi väega. Niisiis ootame teie võrratut kohalolekut just sellel päeval ja laulame südamed soojaks.

Õnnesoovid

ANNA KÜTT – 99
ANTONINA PÄRG – 96
MAIMO RULL – 95
ARMILDE-KOIDULA SEPP – 92

Õnnitleb Valga Linna Pensionäride Liidu juhatus.

AMILDE VÄHEJAUS – 87
ÕIE HEINLEHT – 85
MADIS NÕMMIK – 81
ROSELIE ROMANOVA – 81
ELVI KLAAS – 80
AUNE ORK – 75

Õnnitleb Hiiumaa Pensionäride Ühendus.

ÕIE HEINLEHT – 85
Toredat naabriema Luguselt tervitavad Imbi, Barbi ja Eeva.

ALEKS RAJA – 82
HELGI KALVIK – 82
ELVI VASK – 80

Õnnitleb Elva eakate klubi Hõbemänd.

MARIA ARISTE – 70
Õnnitlevad Kõue vallavalitsus ja vallavolikogu.